

Народная Воля

«Народная Воля» в Facebook
www.facebook.com/nv.online.info
в V Kontakte www.vk.com/nvonlineinfo

Забойца Рамана Бандарэнкі на свабодзе, а журналістка Кацярына Барысевіч, якая напісала праўду, застаецца за кратамі. **Дзе ж справядлівасць?**

САЛІДАРНАСЦЬ

Ці мог урач прамаўчаць і дазволіць зняславіць імя забітага?

Медыкі напісалі адкрыты ліст кіраўніку галіновага прафсаюза Вячаславу Шылу.

2 сакавіка суд Маскоўскага раёна Мінска вынес прысуд урачу-анестэзіёлагу Бальніцы хуткай медыцынскай дапамогі Арцёму Сарокіну па справе пра «ноль праміле» два гады калоніі з адтэрміноўкай на год. Пасля гэтага яго калегі напісалі зварот да кіраўніка прафсаюза медыцынскіх работнікаў Вячаслава Шылы.

Як адзначаюць аўтары, яны не просіць даць прававую ацэнку рашэнню суда, а заклікаюць ацаніць сітуацыю з пункту гледжання ўрачэбнай этыкі. У «Кодэксе ўрачэбнай этыкі», пішуць медыкі, ёсць два артыкулы, якія, паводле іх меркавання, тычацца сітуацыі, у якой апынуўся анестэзіёлаг Арцём Сарокін.

Артыкул 5. Урач абавязаны ўсімі даступнымі яму спосабамі садзейнічаць справе аховы здароўя насельніцтва, змагацца з любымі формамі праяўлення жорсткасці і прыніжэння чалавечай годнасці.

Артыкул 9. У сваёй рабоце ўрач прымае ўсе захады па папярэджанні шкоды пацыенту (фізічнай, маральнай, матэрыяльнай) і не можа абыхава ставіцца да няправільных дзеянняў іншых асоб, якія наносзяць шкоду людзям.

«<...> Недакладнасць заявы пра знаходжанне Рамана [Бандарэнкі] у стане алкагольнага ап'янення прынзіла чалавечую годнасць загінулага і, безумоўна, прынесла б маральныя пакуты самому Раману, а таксама ўжо прычыніла пакуты яго сям'і і блізкім. Дадзены працэс ускалыхнуў медыцынскую супольнасць. Мы не просім Вас каментавальна прававыя аспекты ўчынка, здзейсненага ўрачом Арцёмом Сарокіным. Мы просім Вас даць выключна маральную ацэнку яго дзеянням», — пішуць у звароце медыкі.

Паводле іх меркавання, учынак урача «быў прадиктаваны сумленнем і цалкам адпавядае «Кодэксу ўрачэбнай этыкі», хаця суд і прызнаў яго супрацьзаконным, нават нягледзячы на згоду і жаданне родных забітага зрабіць гэту інфармацыю галоснай».

«Паважаны Вячаслаў Дзмітрыевіч, Вы ўзначальвалі БХМД з 2011-га па 2014 год, мы не ведаем, ці былі Вы асабіста зна-

ёмы з Арцёмом Сарокіным, калі працавалі галоўным урачом, але адкажыце як кіраўнік арганізацыі, закліканай абараняць медыкаў, як урач і як чалавек: ці правільна паступіў Арцём Сарокін з пункту гледжання ўрачэбнай маралі, ратуючы гонар забітага чалавека? — пералічваюць свае пытанні да кіраўніка прафсаюза медыкі. — Прынцыпы ўрачэбнай этыкі фарміраваліся вякамі, але асноўны пастулат медыцыны быў нязменны: інтарэсы пацыента заўсёды пераважалі над інтарэсамі ўрача. <...> Ці зрабіў урач кепска, нягледзячы на букву закона? Ці мог урач змаўчаць і дазволіць зняславіць імя забітага?»

За першыя суткі пад зваротам падпісаліся больш за 430 чалавек. Гэта медыкі з 3-й, 4-й, 5-й, 6-й, 10-й, 11-й бальніц, РНПЦ дзіцячай анкалогіі і гематалогіі, РНПЦ траўматалогіі і артапедыі, РНПЦ анкалогіі і радыялогіі імя Аляксандрава, Мінскага гарадскога анкадыспансера, Мінскай абласной бальніцы, МНПЦ хірургіі, транспланталогіі і гематалогіі, супрацоўнікі хуткай дапамогі і паліклінік. Зараз збор подпісаў працягваецца ў электроннай форме.

ЧУЛІ?

Драма, але не трагедыя Віктара Шадурскага

Дэкан факультэта міжнародных зносін БДУ звольніўся пасля 12 гадоў працы.

Увечары 3 сакавіка ліст, які Шадурскі накіраваў студэнтам, апублікаваў вядомы тэлеграм-канал, які займаецца асвятленнем праблем студэнцкай супольнасці. У лісце дэкан сказаў, што ягоны сыход «драма, але ніяк не трагедыя», і папрасіў абысціся без «лішніх рухаў».

Таксама Шадурскі пажадаў студэнтам «заставацца дружнай камандай і змагацца за факультэт» і згадаў нейкую «гутарку», пасля якой напісаў заяву аб звальненні па ўласным жаданні.

Віктар Шадурскі ўзначаліў факультэт у 2008 годзе. Сфера яго навуковых інтарэсаў — актуальныя праблемы замежнай палітыкі Рэспублікі Беларусь, яе дачыненні з еўрапейскімі дзяржавамі, унутраная і замежная палітыка Францыі, месца і роля краін Балтыйскага рэгіёна ў сучаснай сусветнай палітыцы і іншае.

Аўтар шматлікіх навуковых публікацый, у тым ліку выддзеных за мяжой, манаграфіяў і навуковых дапаможнікаў, рэкамендаванага Міністэрствам адукацыі. Сябра Вучонага савета БДУ.

ТЫМ ЧАСАМ

Алена Дастанка — новы дэкан факультэта міжнародных адносін
Учора яе прадставілі калектыву.

Яна скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт і аспірантуру БДУ. Алена Анатолеўна — кандыдат палітычных навук, дацэнт.

На факультэце міжнародных адносін БДУ працуе з 1998 года, выкладала прадметы «Еўрапейскі Саюз у сучасным свеце» і «Эканамічная дыпламатыя Рэспублікі Беларусь».

Вера ВІР.

ГАНЬБА!

Як Аб'яднаная грамадзянская партыя «абараняла» свайго лідара...

Як вядома, лідар АГП Мікалай Казлоў быў асуджаны на 15 сутак за адмову даваць у Следчым камітэце падпіску аб неразгалошванні. Суд адбыўся 18 лютага.

Кіраўніка Аб'яднанай грамадзянскай партыі выклікалі да следчых яшчэ ў снежні 2020 года, каб ён даў тлумачэнні аб дзейнасці Каардынацыйнай рады. Працягоў складалі пасля таго, як Казлоў трэці раз запар адмовіўся даваць падпіску аб неразгалошванні. Забралі яго адбыўся суткі толькі 1 сакавіка, але ўчора нечакана адпусцілі.

«Народная Воля» пацікавілася, як партыя абараняла свайго лідара, пакуль той быў за кратамі. Найперш з гэтым пытаннем мы звярнуліся да намесніка старшыні АГП Вольгі БЕЛЯЎЦОВАЙ.

— Ужо каторы месяц улады прэсуюць Мікалая Казлова. Чаму з гэтай нагоды маўчыць партыя? Што вы зараз прадпрымаеце?

— Нельга сказаць, што партыя зусім нічога не робіць з гэтай нагоды і не бачыць, што адбываецца. Пытанне незаконнага асуджэння Мікалая Казлова абмяркоўвалася на Палітрадзе.

— Можа быць, была з гэтай нагоды прынята нейкая афіцыйная заява?

— Не, заява не прымалася, але гэтае пытанне абмяркоўвалі...

— Чаму партыйцы з нагоды арышту Казлова не ладзілі нейкія пікеты альбо мітынгі не толькі ў Мінску, але і па ўсёй краіне? Ці падавалі заяўкі на правядзенне акцый у абарону лідара партыі?

— На Палітрадзе абмяркоўвалася пытанне наконт падачы заяўкі на святкаванне Дня Волі, і большасць сябраў рады выказаліся за тое, каб не падаваць заяўку. Як вядома, падчас любой акцыі трэба аплачваць працу праваахоўнікаў, а ў нас няма жадання іх фінансаваць.

Гэта, дарэчы, і пазіцыя Мікалая Казлова. Таму мы наогул не падаём заяўкі на правядзенне любых масавых мерапрыемстваў.

Але мы ўсё ў партыі вельмі перажываем за Мікалая Казлова. Яму аказвалася юрыдычная падтрымка і гэтак далей.

Пракаментавалі сітуацыю таксама і адзін з ветэранаў Аб'яднанай грамадзянскай партыі Леў МАРГОЛІН:

— Пасля арышту Мікалая Казлова мы, безумоўна, праінфармавалі міжнародную

супольнасць. У прыватнасці, звярталіся ў Еўрапейскую народную партыю, назіральнікам якой мы з'яўляемся, у Савет Еўропы і некаторыя іншыя структуры.

А што тычыцца прыняцця нейкіх гучных заяў з гэтай нагоды ў Беларусі, то каму будучы такія заявы накіраваны? Да ўлад, чыю легітымнасць мы не прызнаём? Які сэнс?

Заклікаць да справядлівасці? Сёння, прабачце, бел-чырвона-белыя трусы, якія вісяць на балконе тваёй кватэры, могуць прызнаць (і прызнаюць) несанкцыянаваным пікетаваннем і за гэта адпраўляюць на «суткі». Закона ў краіне няма, права не працуе, і мы не лічым неабходным да некага звяртацца з заявамі. Яны нічога не зменяць, і да іх ніхто не прыслухаецца.

— Чаму партыя не падавала заяўкі на правядзенне акцый у падтрымку Мікалая?

— Адказ той жа самы. Якія могуць быць заяўкі да тых, каго мы не прызнаём легітымнымі? Плаціць грошы тым, хто нас затым будзе за гэтыя ж грошы біць? Няма сэнсу.

Хаця ўсё мы і так бачым абсурднасць справы Мікалая Казлова. Хачу таксама адзначыць, што Мікалай ведаў, на што ён ідзе і чым усё можа закончыцца. Ён не скарыстаўся самацэнзурай, бо мае пэўныя перакананні, і за гэта яго прэсуюць.

Сяргей ЗАБЛОЦКІ.

АД РЕДАКЦЫІ

Заўважце, шановныя чытачы: нейкія няўчымныя адказы пачуў наш журналіст ад папчэнікаў Мікалая Казлова. Атрымліваецца, што ў Аб'яднанай грамадзянскай партыі няма ніякіх магчымасцяў абараніць свайго кіраўніка. Ці не ранавата вы, шановныя, распісваецеся ў бясцілі? Скажыце лепш, што ў партыі няма той згуртаванасці, якая надала б ёй магутнасць у адстойванні правоў сваіх сяброў. А змагацца за справядлівасць ёсць маса сродкаў. Было б жаданне. Шкада, што яго ў партыйцаў не хапае...

ПАРАЎНАЕМ!

У Беларусі самы нізкі заробак у Еўропе?

Паводле ўзроўню сярэдніх заробкаў у свеце Беларусь заняла 101-е месца са 160 краін. Такую інфармацыю агучыла Міжнародная арганізацыя працы (МАП) па выніках 2020 года.

Ёсць высокая верагоднасць таго, што і па выніках 2021 года Беларусь стане краінай з самым малым сярэднім заробкам, піша infobank.by.

Самы высокі сярэдні заробак у Швейцарыі — 6270 долараў. У Польшчы зарабляюць у сярэднім 1410 долараў, у Літве — 1840, Латвіі — 1311, Расіі — 628, а ва Украіне — 508 долараў.

Паводле звестак Белстата, сярэдні заробак працаўнікоў у Беларусі ў студзені 2021 года склаў 1290 рублёў, або каля 496 долараў. Але гэта — да выплаты падаткаў.

Яшчэ дзесяць гадоў таму самай беднай краінай геаграфічнай Еўропы лічылася Малдова, дзе фіксаваліся самыя нізкія заробкі. Цяпер «мінімалка» ў Беларусі ніжэйшая, чым у Малдове і Украіне. Паводле бягучага курсу долара на сёння яна складае (у доларах):

Беларусь — 155,
Малдова — 165,
Украіна — 215.

РУБАМ!

Перастаньце крывадушнічаць, спадарыня Касьянчык!

Памочніца пракурора
Фрунзенскага раёна
г.Мінска **Аліна Касьянчык**,
якая выступала
дзяржаўным абвінавачаным
на гучных палітычных
працэсах, патлумачыла
свае дзеянні былым
аднакласнікам
з Ліцэя БДУ.

Штрыхі яе шляху

- Памочніцы пракурора Аліне Касьянчык 22 гады.
- Паходзіць з вёскі Крукавічы Калінкавіцкага раёна Гомельскай вобласці.
- У 2013–2015 гадах вучылася ў Ліцэі БДУ, паступіўшы туды без экзаменаў як прызёр рэспубліканскай алімпіяды па беларускай мове.
- Куратарам Аліны Касьянчык на размеркаванні быў начальнік аддзела грамадскага абвінавачвання Генпракуратуры Эльдар Сафарав, які ў 2010 годзе вёў справу палітвязня Мікалая Аўтуховіча, а летась у кастрычніку звольніўся праз падзеі лета-восені 2020-га.
- Паводле абвінавачванняў Аліны Касьянчык 26-гадовага Рыгора Давыдава пакаралі 4,5 года калоніі ўзмоцненага рэжыму за тры кідкі неўстаноўленым прадметам у бок праезнай часткі і спецтранспарту каля ГЦ «Рыга». Як доказ Аліна Касьянчык прад'явіла відэа, на якім немагчыма вызначыць асобу. Пацярпелых у справе няма.
- Менавіта паводле яе абвінавачванняў на 2 гады калоніі агульнага рэжыму асудзілі журналістак «Белсата» Кацярыну Бахвалаву (Андрэеву) і Дар'ю Чульцову, якія вялі стрым з разгону акцыі памяці забітага Рамана Бандарэнкі на «Плошчы Перамем».
- Таксама менавіта Аліна Касьянчык выступіла абвінавачаным у справе аб надпісе «Не забудзем» непадалёк ад месца забойства Аляксандра Тарайкоўскага. Як вынік – 26-гадовага Максіма Паўлюшчыка пакаралі 2 гадамі калоніі агульнага рэжыму, а 25-гадовай Марыі Бабовіч прысудзілі паўтара года «хатняй хіміі».
- Да таго ж паводле абвінавачвання Аліны Касьянчык у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу на паўтара года адправілі

19-гадовага Іл'ю Тананку за надпіс «Балаба забойца», нанесены асадкай у доме камандзіра мінскага АМАПа.

Паводле інфармацыі аднакласнікаў, пасля публікацыі Радзій Свабода Аліна Касьянчык перавала сваё шматмесячнае маўчанне і адказала ім у агульным чацце. Прыводзім яе допіс.

«...Гэта мой усвядомлены выбар, абмяркоўваць які я не лічу неабходным»

«Не, справа ні ў якім не шантажы і не ў ціску, гэта мой усвядомлены выбар, абмяркоўваць які я не лічу неабходным. Даваць які-небудзь падрабязны каментарый не бачу сэнсу. Наталіць нечую цікаўнасць і назіраць потым выраваныя за кантэксту фразы, якія будуць абмяркоўвацца «экспертамі» ў галіне юрыспрудэнцыі? Пераконваць некага ў сваёй рацыі альбо заклікаць не рабіць высноў пра законнасць прыняцця кожнага канкрэтнага рашэння, толькі начытаўшыся артыкулаў у медыя, я не буду, як і не буду пераконваць вас, што я засталася ўсё той жа самай Алінай, якую вы ведалі 6 гадоў таму і пра якую казалі, на мой погляд, дастаткова добрых слоў, за што я шчыра ўдзячна.

У кожнага з вас свае погляды і перакананні, калі яны не супадаюць з маімі, вам застаецца толькі расчаравацца ўва мне (што, уласна, ужо адбылося) і прыняць факт».

Ігар ІЛ'ЯШ: «Банальнасць зла»

Журналіст тэлеканала «Белсат» **Ігар Іл'яш**, муж палітзняволенай журналісткі Кацярыны Андрэвай, якую асудзілі на 2 гады калоніі агульнага рэжыму паводле абвінавачвання Аліны Касьянчык, пракаментыраваў яе адказ аднакласнікам:

«Відавочна, што Аліна Касьянчык хацела так сфармуляваць свой каментарый, каб не сказаць нічога лішняга... Але ў апошнім сказе раптам прагаварылася. «У кожнага з вас свае погляды і перакананні, калі яны не супадаюць з маімі...» Аліна, калі пытанне вырашаецца ў плоскасці права, то «погляды і перакананні» людзей не маюць значэння. Права і закон (калі

яны сапраўды існуюць, а не з'яўляюцца толькі шырмай для палітычнага тэруру) не могуць быць за Лукашэнку або супраць яго. Не могуць быць за «стабільнасць» або за перамены.

Права і закон – гэта аб'ектыўная з'ява, нейтральная па сваёй сутнасці. А вось калі вы вырашаеце кінуць у турму двух невінаватых людзей, кінуць іх за краты толькі за тое, што яны журналісты, – вось гэта сапраўды непасрэдна звязана з поглядамі і перакананнямі.

У нейкі момант вы вырашылі, што мэта апраўдае сродкі. Што кідаць за краты невінаватых людзей можна дзеля таго, каб... Не ведаю, як вы сябе там апраўдаеце. Карыстаецеся прапагандысцкім штампам «каб не было, як ва Украіне»? Або шчыра: каб зрабіць кар'еру ў пракуратуры? Я асабіста думаю, што вы выкарыстоўваеце нейкі сімбіёз гэтых апраўданняў. Ваш выпадак наўрад ці істотна адрозніваецца ад выпадку следчых Кур'яловіча і Кудзель, адкрыты ліст да якіх я пісаў у студзені. Банальнасць зла.

І, калі ласка, толькі не кажыце пра «юрыспрудэнцыю» і пра высновы на падставе «артыкулаў у медыя» – не рабіце вы дурныя з сяброў.

Тэкст выразу ёсць у адкрытым доступе. Любы, хто мае крытычнае мысленне, можа азнаёміцца з гэтымі матэрыяламі і прыйсці да высновы, што абвінавачанне было сфабрыкавана. Не трэба быць юрыстам, каб зразумець, што фразы «бачым, што частка людзей перакрывілі дарогу» або «паглядыце вось на гэтых смелых хлопцаў» – гэта не злычынства. Пры дапамозе гэтых слоў немагчыма кіраваць нават прыдуманымі беспарадкамі. Гэта проста журналісцкі рэпартаж.

Вы кажаце, што гэта «ваш свядомы выбар». Але даруйце. Усім вядома, што ўстаноўка максімальна жорстка караць «палітычных» – гэта загад Андрэя Шведа. Няўжо, калі б генпракурор вас арыентаваў на спыненне пераследу, вы бунтавалі б і дабіваліся для абвінавачаных зняволення? Можна, ваш «свядомы выбар» – гэта проста выконваць любы загад кіраўніцтва? Ну што ж, бывае і так. Але калі гэта ваша глыбокая перакананне, то перастаньце крывадушнічаць.

Скажыце сябрам і ўсяму грамадству шчыра: так, Кацярына Андрэева і Дар'я

Чульцова невінаватыя, я здзейсніла злачынства супраць правасуддзя. Але яны мусяць сядзець у турме, бо цяпер такая «генеральная лінія» кіраўніцтва дзяржавы. Яны мусяць два гады правесці ў калоніі, бо для цяперашняй улады гэта шкодныя людзі, і я цалкам згодна з гэтым. Скажыце так, і тады вашы словы пра «погляды і перакананні» набудуць сэнс.

Сапраўды, погляды ж бываюць розныя: у Роланда Фрайслера былі адны, у Ганса і Сафі Шоль – іншыя. Як вы слухна заўважылі: варта проста прыняць гэта як факт».

(Даведка РС: Роланд Фрайслер (ням. Roland Freisler) – у 1934–1942 гадах дзяржаўны сакратар Міністэрства юстыцыі, а з 1942-га па 1945-ы – старшыня Народнай судовай палаты ў III Рэйху. Дастасоўваў заканадаўства да нацысцкай ідэалогіі. Як суддзя правёў больш за 1200 палітычных працэсаў, у тым ліку асудзіў да пакарання гільятынай студэнтаў, членаў групы «Белая рука» брата і сястры Ганса і Сафі Шоль (ням. Hans Scholl, Sophie Scholl), якія раскідалі ўлёткі з заклікамі да негвалтоўнага супраціўлення злачыннаму рэжыму).

Р.С.: Адвакаты Кацярыны Бахвалавай (Андрэвай) і Дар'і Чульцовай падалі апеляцыю ў Мінскі гарадскі суд. Абаронца Кацярыны Андрэвай **Сяргей Зіркацкі** ў сваім допісе ў «Фэйсбуку» падрабязна патлумачыў асноўныя тэзісы абароны. Сярод іншага адвакат звяртае ўвагу, што падзеі 15 лістапада 2020 года нельга назваць дзеяннямі, якія груба парушаюць грамадскі парадак.

Абаронца зазначае, што суд не ўстанавіў фактаў непадпарадкавання законным патрабаванням прадстаўнікоў улады, а таксама таго, што менавіта дзеянні ўдзельнікаў акцыі пратэсту прывялі да спынення працы транспарту. Таксама экспертызы лінгвіста і псіхолага не выявілі ў выказваннях журналістаў на працягу ўсяго стрыму ніякіх прыкмет арганізацыі дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак. Дадаткова абарона задае пытанне: як Кацярына і Дар'я, трымаючы ў руках мікрафон і камеру, маглі, паводле прысуду, публічна выкрыкваць лозунгі і пляскаць у далоні.

Вітаўт СІЎЧЫК.

СИТУАЦЫЯ

Ці адрэагавала нарвежская кампанія на зварот беларускіх страйкамаўцаў?

Як стала вядома «Народнай Волі», у бліжэйшы час нарвежцы павінны прыехаць на «Беларуськалію».

Нагадаем, што нарвежская кампанія Yara – адзін з буйнейшых сусветных пастаўшчыкоў мінеральных угнаенняў і адзін з ключавых кліентаў «Беларускай калійнай кампаніі».

Yara падкрэслівала, што з'яўляецца прыхільнікам ўсеагульных правоў чалавека і падтрымлівае Вяроўнага камісара ААН па правах чалавека ў яе асуджэнні парушэння правоў чалавека ў Беларусі. Апошнім часам кампанія з Нарвегіі імкнулася дасягнуць пазітыўных змен праз дыялог з кіраўніцтвам «Беларускай калійнай кампаніі» і «Беларуськалія».

Не так даўно страйкам «Беларуськалія» зноў звярнуўся да нарвежскай кампаніі з просьбай не падпісваць кантракт да выканання кіраўніцтвам прадпрыемства вылучаных страйкамаўцамі патрабаванняў.

– Перамовы з нарвежцамі працягваюцца, – кажа лідар страйкама ААТ «Беларуськалія» **Анатоль БОКУН**. – Праўда, нейкага канкрэтнага выніку пакуль няма. Наколькі вядома, Yara збіраецца высадзіць на «Беларуськалію» свой аўдытарскі дэсант. Але адказу на зварот страйкамаўцаў мы пакуль не атрымалі.

– **Наколькі вядома, прадстаўнікі нарвежскай кампаніі ўжо наведваліся ў Беларусь...**

– Так, яшчэ ў верасні мінулага года нарвежцы сустрэліся і з намі, і з генеральным дырэктарам «Беларуськалія» Іванам Галаватым. Затым прыязджалі ў снежні, зноў была размова з кіраўніцтвам прадпрыемства ў прысутнасці старшыні Беларускага кангрэса дэмакратычных прафсаюзаў Аляксандра Ярашука.

На гэтым пакуль усё закончылася. Затым Іван Галаваты заявіў, што прымуць на працу ўсіх тых страйкамаўцаў, якія звольніліся, але ж праблема не толькі ў гэтым. Не вырашаны пытанні, якія ставілі страйкамаўцы. І ніхто не будзе аднаўляцца на працы, пакуль кіраўніцтва прадпрыемства не выканае патрабаванні.

Больш за тое – мы не прызнаём нашы звальненні, бо мы баронім свае правы, і нас фактычна вымусілі не хадзіць на працу. Страйкамаўцы захоўваюць свой кодэкс паводзін, і такі ж самы кодэкс ёсць у кампаніі Yara. Ён, дарэчы, замацаваны на паперы.

– **Калі прадстаўнікі Yara павінны прыехаць у Беларусь?**

– З-за пандэміі іх візіт адкладваецца, але, магчыма, наведваюцца ўжо ў бліжэйшы час. Патрэбна ж будзе прымаць рашэнне наконт таго, падпісваць кантракт альбо не.

– **Нарвежцы могуць на першае месца паставіць свае бізнес-інтарэсы...**

– Могуць, безумоўна. Пабачым, ці адпавядаюць іх справы словам. І ці будуць яны выконваць свой задэклараваны кодэкс паводзін з бізнес-партнёрамі.

Алесь СВЯТЛАНИЧ.

ПОИМЕННО

Кто входил в состав квалификационной комиссии, которая лишила адвокатской лицензии Людмилу Казак?

В одном из предыдущих номеров «Народной Воли» был опубликован материал о том, что адвоката Людмилу Казак, которая являлась защитницей Марии Колесниковой, Минюст лишил лицензии. Читатели тут же отреагировали многочисленными звонками. Почти все абоненты просили: напечатайте пофамильный список тех, кто принимал такое решение. Пришлось связаться непосредственно с Людмилой Казак.

«На днях я ознакомилась с заключением квалификационной комиссии от 19 февраля этого года, – рассказала Людмила Казак «Народной Воле». – Это единственный документ, который оформляется по итогам заседания и предьявляется адвокату по его заявлению к ознакомлению. Причем копию заключения мне на руки не выдали, разрешили только выписать интересные сведения!»

Из заключения следует, что комиссия рассмотрела следующие материалы, касающиеся меня: постановление суда Октябрьского района Минска от 25 сентября 2020 года и постановление Мингорсуда от 10 ноября 2020 года. По результатам их изучения комиссия приняла решение о прекращении действия лицензии в связи с совершением мною проступка, не совместимого со званием адвоката, перечень которых установлен правилами профессиональной этики адвоката (совершение действий, дискредитирующих звание адвоката и адвокатуры).

Как голосовала комиссия? Были ли те, кто высказался против лишения Казак адвокатской лицензии, или решение принималось единогласно?

Как выяснилось, «за» было 14 голосов, «против» – всего 5.

Кто эти пятеро, которые поддержали Людмилу Казак?

«В документе, с которым мне дали ознакомиться, указаны члены комис-

сии, принимавшие участие в ее заседании и голосовании, – говорит Людмила Казак. – Сведения о том, как голосовал каждый из членов комиссии, в заключении отсутствуют. Еще я обратила внимание на факт отсутствия персональных результатов голосования, и написала заявление, чтобы мне предоставили конкретные результаты голосования.

Я сама не могла видеть, кто как голосовал, потому что, когда комиссия голосует, адвокат ожидает в коридоре. Получается, для меня это было тайное голосование.

Также в связи с тем, что содержание заключения квалификационной комиссии не позволяет убедиться в достоверности результатов голосования, я обратилась к секретарю комиссии Шевченко с просьбой о предоставлении протокола заседания квалификационной комиссии, но мне ответили, что ведение протокола не предусмотрено».

В заключении, с которым ознакомилась Людмила Казак, указано, что в заседании комиссии принимали участие и голосовали:

1. Старовойтов Н.М.
2. Чайниц В.И.
3. Шевченко Е.В.
4. Андреева Н.А.
5. Бахорина Д.И.
6. Белая З.И.
7. Букато С.Н.
8. Гомонов А.А.

9. Грейбов И.С.
10. Забара А.А.
11. Пинтусова Г.Л.
12. Подлеская Д.А.
13. Плышевский И.А.
14. Релява О.С.
15. Старовойтов О.М.
16. Степанова Е.С.
17. Тищенко Ж.В.
18. Шваков А.И.
19. Якимович В.В.

«Напротив этих фамилий стоят подписи, но как они голосовали, повторюсь, не ясно, – комментирует Людмила Казак. – В списке также указана **Михалева Татьяна Николаевна** (это декан юридического факультета БГУ), однако подписи напротив ее фамилии нет».

Заместитель министра юстиции **Николай Старовойтов**, который возглавляет квалификационную комиссию по вопросам адвокатской деятельности, сказал «Народной Воле»: «В состав квалификационной комиссии входят восемь адвокатов во главе с председателем коллегии адвокатов. И в составе комиссии адвокаты составляют большинство». Однако Людмила Казак опровергает его слова: «В этом списке – всего лишь восемь адвокатов (Чайниц В.И., Белая З.И., Букато С.Н., Бахорина Д.И., Шваков А.И., Пинтусова Г.Л., Гомонов А.А., Степанова Е.С.), а это никак не большинство, как утверждает

Николай Старовойтов. Е.Шевченко, Д.Подлеская, И.Плышевский, О.Релява, В.Якимович – это представители Министерства юстиции, Ж.Тищенко – глава комиссии по помилованию Администрации президента, О.Старовойтов – директор юридического колледжа, А.Забара – заместитель председателя Верховного суда, И.Грейбов – представитель Генпрокуратуры, а кто такая Н.Андреева – я не знаю. Кстати, состав комиссии отличается от того, который рассматривал вопрос о прекращении лицензии известного адвоката **Александра Пыльченко**».

В ТЕМУ

Кто теперь защищает Марию Колесникову?

Адвокаты **Александр Пыльченко** и **Людмила Казак** остались без лицензий. Какой защитник теперь работает с Марией Колесниковой?

«У Марии остался один защитник, с которым мы работали вдвоем с декабря минувшего года, – сказала Людмила Казак «Народной Воле». – Фамилию его пока называть не будем».

Марина КОКТЫШ.

На фото: отец Марии Колесниковой и адвокат Людмила Казак.

ГУЧНАЯ СПРАВА

ЧАЦВЁРКА,

якая, паводле версіі Следчага камітэта, рыхтавала ў Гомелі «масавыя беспарадкі», але апынулася за кратамі

Пару дзён таму Следчы камітэт змясціў на сваім сайце паведамленне пра завяршэнне расследавання крымінальнай справы ў дачыненні да чатырох давераных асоб Святланы Ціхановскай.

«Праваахоўнікі атрымалі інфармацыю аб тым, што асобы з найбліжэйшага атачэння Святланы Ціхановскай рыхтуюцца да масавых беспарадкаў і захопу будынкаў дзяржаўных органаў на тэрыторыі Гомеля. Для ажыццяўлення плана апошнія шукалі ахвотных сярод былых вайскоўцаў, супрацоўнікаў органаў унутраных спраў і Міністэрства на надзвычайных сітуацыях. З мэтай прапаводзіць і падрыхтаваць планавання сваіх дзеянняў абвінавачаныя 5 жніўня арганізавалі сустрэчу, на якой прысутнічала ў тым ліку сама Ціхановская», — адзначаецца ў паведамленні.

Асноўных фігурантаў затрымалі з 6 па 8 жніўня. Афіцыйна іх прозвішчы не агучны. Але вядома, што ў Гомелі даверанымі асобамі Ціхановскай былі **Юрый Уласаў і Таццяна Канеўская**. Яны сядзяць у мінскім СІЗА. За кратамі знаходзіцца таксама актывісты «Страны для жыцця» **Аляксандр Шабалін і Дзмітрый Івашкоў**. Хутэй за ўсё, размова ідзе менавіта пра іх.

З абнародаванай фанарамы, якая мае прыкметы нарэзкі, вынікае, што Гомель прадстаўляецца падчас сустрэчы як «пратэстны горад, гатовы на кардынальныя рэчы».

Чуваць мужчынскі голас: «Падыходзіць да выканкама, выклікае начальства, патрабаваць пераліку (выдавочна, галасоў)».

Жаночы голас нечакана дадае: «*Наша задача будзе ўсё-такі захоп выканкама*».

Мужчына: «*План такі – прыбраць усіх кіраўнікоў адміністрацый, паставіць намеснікаў пад кантроль і на кожны раён паставіць па адным з упунаважаных прадстаўнікоў... Што людзі выйдуча ў Гомелі, ну, гэта мы ўжо не сумняваемся. Не меншая колькасць, чым была тады (магчыма, маецца на ўвазе 10-тысячны чарнобыльскі мітынг 1990 года). Значыць, адзінае пытанне, як усё гэта скаардынаваць, каб не атрымалася...*» (фраза абрываецца).

Абмяркоўвалася і праблема рэсурсаў: патрэбны мегафоны, камплекты рацый, газавыя балончыкі, электрашокеры ў выглядзе ліхтарыкаў, фінансаванне.

На той сустрэчы, як сведчаць відэакадры, прысутнічала і Святлана Ціхановская. Але яна сымала, як толькі ўдзельнікі сталі абмяркоўваць нейкія магчымыя канкрэтныя дзеянні. Перад развітаннем яна выказала сумненне ў рэальнасці планаў удзельніку сустрэчы.

Агітацыя і трохступеньчаты ізалятар

Драматычна складаўся ўдзел у выбарчай кампаніі давераных асоб Ціхановскай.

7 мая мінулага года 52-гадовага Юрыя Уласава затрымалі на плошчы Леніна за пікет салідарнасці з арыштаваным Сяргем Ціхановскім і асудзілі на 15 сутак. Як расказваў Уласаў, чарговыя пятнаццаць «накінулі» зноў жа паводле артыкула 23.34 КаАП – «Парушэнне парадку арганізацыі альбо правядзення масавых мерапрыемстваў». Раней Юрый і яго папелчнікі выпусцілі відэаролік, у якім выказваліся супраць удзелу Аляксандра Лукашэнкі ў выбарах прэзідэнта. Гэта было расцэнена як заклік да несанкцыянаванай масавай акцыі.

Але і гэта яшчэ не ўсё. Пасля трыццаці сутак Уласава вывезлі з ІЧУ на ўскрай горада і адпусцілі. У пастку. На волі ён быў літаральна паўтары хвіліны. Як толькі Юрый палез у сваю торбу па тэлефон, са спіны на яго наляцелі тры ў цывільным з крывам: «Чаму вы парушаеце!» Ну і «павязалі». Адвезлі ў Савецкі РАУС, склалі пратаколы – нібыта ён махчыўся на вуліцы і не падпарадкаваўся міліцыі.

У ІЧУ Уласаў сядзеў у адзіночнай камеры ў поўнай ізаляцыі, трымаў нейкі час галадоўку, страціў 12 кілаграмаў вагі.

Пасля 45 сутак адсідкі Уласаў уключыўся ў перадвыбарную агітацыю за Ціхановскую. Але аказалася, што агітацыйныя пікеты можна праводзіць толькі з 8 раніцы альбо на змярканні – пасля 21 гадзіны. У выканкамах тлумачылі, што іншы час усе пляцоўкі

заняты агітатарамі за Лукашэнку.

Пікеты Уласаў арганізоўваў у райцэнтрах рэгіёна часцей за ўсё разам з Таццянай Канеўскай, шматдзетнай актывісткай руху «Маці-328», экс-кандыдацкай у Палату прадстаўнікоў, якая канкурувала на парламенцкіх выбарах з начальніцай упраўлення па ідэалогіі аблвыканкама.

Нягледзячы на розныя перашкоды, на пікеты «за Ціхановскую» прыходзіла нямала людзей. А ў самім Гомелі мітынг Ціхановскай-Калесніковай-Цапкалы сабраў каля 10 тысяч чалавек. Такой колькасці выбаршчыкаў на адным мітынгі мясцовыя гісторыя не ведала.

7 жніўня Юрыя Уласава затрымалі міліцыя, яго змясцілі ў ізалятар часовага ўтрымання. Потым стала вядома, што Юрыя перавезлі ў СІЗА на Валадарскага ў Мінску і завялі крымінальную справу «за масавыя беспарадкі» на падставе артыкула 293 Крымінальнага кодэкса.

Таццяну Канеўскую міліцыя затрымала 8 жніўня. Звыш паўтара дзясятка міліцыянераў і АМАП удзельнічалі ў ператрусе ў доме Канеўскіх. Да агітацыйнай кампаніі Таццяна збіралі на пікетах подпісы за Ціхановскую. У чэрвені яе ўжо штрафавалі за «актыўны ўдзел у несанкцыянаванай акцыі» ў падтрымку арыштаванага Сяргея Ціхановскага. Гэтым разам маці чатырох сыноў вінавацілі ў дробным хуліганстве і непадпарадкаванні. 10 жніўня адміністрацыйны пратакол разглядалі ў судзе Савецкага раёна. Суддзя вярнула пратакол на дапрацоўку, а саму Таццяну адпусціла, паколькі ў сям'і ёсць непаўнагадовы сын. Але як толькі яна пайшла да канвойнай машыны па свае рэчы, яе зноў затрымалі. Два дарослыя сыны Канеўскай спрабавалі даведацца

пра лёс маці ў ІЧУ, але іх схапілі людзі ў цывільным быццам за нейкія парушэнні.

Праз колькі часу сям'я даведалася, што Таццяна Васільеўна пераведзена ў мінскі СІЗА і праходзіць па справе аб масавых беспарадках.

Перад выбарамі затрымалі і Аляксандра Шабаліна, які быў у камандзе Ціхановскай. Ён збіраўся ехаць на агітацыйны пікет. За кратамі Аляксандр ужо 274 дні. Ён таксама абвінавачаны ў арганізацыі масавых беспарадкаў і знаходзіцца ў СІЗА №1.

У нядзелю 27 верасня ў Гомелі на маршы пратэсту, дзе АМАП ужываў для разгону пярцовы газ, святлошумавыя ракетніцы і халастыя стрэлы ўверх, быў затрыманы Дзмітрый Івашкоў. Першапачаткова яго пакаралі адміністрацыйным арыштам за ўдзел у недазволенай маршы – далі 20 сутак і «накінулі» яшчэ 7 сутак, якія ён «не даседзеў» у жніўні. А неўзабаве яго бацькі даведаліся, што Дзмітрый апынуўся ў сталічнай турме. Супраць яго распачата крымінальная справа за «масавыя беспарадкі».

«Падтрымлівалі толькі мірныя метады»

З абнародаванай інфармацыі СК бачна, што матэрыялы крымінальнай справы пра масавыя беспарадкі перададзены ў пракуратуру для накіравання ў суд. Які гэта будзе суд, пакуль не вядома. Праваабаронцы і актывісты не выключаюць, што ён можа адбыцца і ў Гомелі.

Следчы камітэт паведаміў таксама, што абвясціў Святлану Ціхановскую ў вышук, дакументы на яе экстрадыцыйно перададзены ў Генеральную пракуратуру.

Стала вядомай і рэакцыя Ціхановскай на абвінавачанні. Праз сваю прэс-сакратарку Ганну Красуліну высунутыя абвінавачанні экс-кандыдата ў прэзідэнты адпрэчыла.

«Як наказваюць больш за 200 дзён беларускага пратэсту, Святлана Ціхановская і яе каманда падтрымлівалі толькі мірныя метады», — заявіла Красуліна.

Відавочна, што пратэстныя дэманстрацыі і маршы каманда Ціхановскай не лічыць масавымі беспарадкамі, а захопу будынкаў выканкамаў ці адміністрацый нідзе не было. У Гомелі, у прыватнасці, маршы пратэсту праходзілі паўз гарадскі і абласны выканкамы, але ніхто не набліжаўся нават да дзявяці гэтых устаноў, не кажучы ўжо пра нейкія гвалтоўныя дзеянні.

Анатоль ЛІПСКІ.
На здымку: вераснёўскі марш пратэсту ў Гомелі.

МУЖНЯЯ ПАЗІЦЫЯ

Руслан ПАРФЁНАЎ, былы баец спецназа:

«Я быў і застаюся на баку справядлівасці»

З сакавіка ў Мазыры старшыня суда **Анатоль Стрэльчанка** прызнаў вінаватым ва ўдзеле ў «масавых беспарадках» Руслана Парфёнава, актывіста «Страны для жыцця» і сябра ініцыятыўнай групы Святланы Ціхановскай, і пакараў яго 5 гадамі зняволення ў калоніі ўзмоцненага рэжыму. Суд быў закрытым.

У мінулым годзе Руслан збіраў подпісы за вылучэнне Святланы Ціхановскай кандыдатам у прэзідэнты, арганізоўваў пікеты, вёў анлайн-трансляцыі на YouTube-канале «Мозырь для жыцця».

Са звестак, якія трапілі да грамадскасці, Парфёнава вінавацілі ў вырабе металічных «вожыкаў» для спынення транспарту. Адрозна пасля яго затрымання 8 жніўня на тэлеканале АНТ паказалі сфальсіфікаваны няўключны сюжэт, дзе ў ролі Руслана знялі невядома-

га маладога чалавека.

У апошнім слове перад прысудам Парфёнаў заявіў, што «масавыя беспарадкі» адбыліся «з боку так званых праваахоўных органаў у дачыненні да грамадства, якое мірна выказвала свае меркаванні і перакананні»: «Мы, грамадзяне Рэспублікі Беларусь, страцілі ўсюкую абарону сваіх правоў і свабод, намі маніпулююць праз страх і пагрозы... Калі раней мы гаварылі пра прававы дэфолт, то цяпер гэта нагадвае тэрор. Рэпрэсіўная машына не можа спыніцца... Я, былы баец спецназа, сын рабоча-сялянскай сям'і, не збіраўся быць палітнявольнікам. Я проста хацеў абараніць такіх жа людзей, як і я, якія мне пішуча, ад незаконня. І ў гэтым мая віна. Я быў і застаюся, незалежна ад прысуду, на баку справядлівасці – як грамадзянін, як салдат, як мужчына, бо мой дзвіз застаецца нязменным: «АБАВІЗАК, ГОНАР, АЙЧЫНА».

Рукапісны тэкст апошняга слова Парфёнаў перадаў на волю.

ПАД ПРЭСАМ

Андрэй Бастунец пойдзе ў Следчы камітэт

Старшыню Беларускай асацыяцыі журналістаў запрасілі ў Следчы камітэт на 10 сакавіка.

У арганізацыі пазванілі, што яму вернуць пячатку, статутныя дакументы і нарэшце разблакіруюць офіс.

На мінулым тыдні Беларуская асацыяцыя журналістаў звярнулася ў Следчы камітэт са зваротам, у якім прасіла разблакіраваць доступ у офіс арганізацыі, а таксама вярнуць пячатку і статутныя дакументы, якія знаходзіліся ў сейфе. Андрэю Бастунцу пазванілі са Следчага камітэта і прапанавалі з'явіцца раніцай 10 сакавіка, каб узяць удзел у аглядзе таго, што знеслі разам з сейфам.

Як паведамыла «Народная Воля», 16 лютага паводле пастановы Следчага камітэта ператрусы прайшлі ў офісе БАЖ, а таксама ў некаторых супрацоўнікаў. З таго часу офіс застаецца аплечаным, рахунак арганізацыі арыштаваны. Гэта істотным чынам перашкаджае статутнай дзейнасці арганізацыі, зезд якой запланаваны на 16 красавіка.

Ці можа адбыцца так, што пасля візіту ў Следчы камітэт Бастунец апынецца за кратамі?

«Выключаць нічога нельга, — сказаў «Народнай Волі» Андрэй Бастунец. — Але мы самі пісалі хадайніцтва аб вяртанні пэўных дакументаў з сейфа, у тым ліку і бухгалтэрскіх. Снабдзяюся, што яны вырашылі пайсці нам наустрач. Але што абдуцця да паходу ў Следчы камітэт ці пасля, канешне, прагназаваць складана».

Марына КОКТЫШ.

В ТЕМУ

Начерно, шепотом

Ітак, Следственный комитет Беларуси опубликовал видеозаписи, на котором женщина, похожая на Светлану Тихановскую, надевает пиджак и исчезает. В ситуации политико-правовой фантастике после этого ей могло бы быть заочно предъявлено обвинение в колдовстве. И это уже не выглядит саркастическим преувеличением. Но пока речь идет всего лишь о традиционных «массовых беспорядках».

Самое «страшное», что звучит на этом видео с неряшливыми монтажными склейками, это сказанные нерешительным полупшепотом фразы «Надо захватывать административные объекты» и «Нам нужен силовой блок». Как раз на этой второй фразе, произнесенной неким мужчиной, Тихановская встает и растворяется в воздухе.

Как утверждает, разговор состоялся 5 августа прошлого года. Может, кто-то и считал, что «нужен силовой блок». Но штаб Тихановской даже сейчас настаивает: не надо, не нужен! Тихановская до сих пор говорит о необходимости исключительно «мирного протеста», хотя в нынешних условиях это выглядит чем-то вроде «революционного самоуправления». А тогда ей вообще не верилось, что белорусы способны на сколько-нибудь длительный протест. Она с какой-то презрительной горечью говорит: «Ну сколько они простоят, эти белору-

сы?» Сетя на то, что после ареста ее мужа, Сергея Тихановского, за него «никто, ни один не вышел». Не выйдут и за нее, говорит она. И ей самой хочется спрятаться: «Я лягу под одеяло, накроюсь и нигде не выйду». Так она и готовила «массовые беспорядки» — спрятавшись дома под одеялом.

Следственный комитет ничуть не смущает, что это совсем не похоже на план штурма Зимнего. Ведомство рапортует, что передало в Генеральную прокуратуру документы на экстрадицию Тихановской и завершило расследование уголовного дела в отношении ее четырех доверенных лиц. Участники зафиксированной на видео встречи (по крайней мере часть из них) были задержаны в период с 6 по 8 августа. Им предъявлено обвинение по части 1 статьи 13 — части 2 статьи 293 УК Беларуси (приготовление к участию в массовых беспорядках) и по части 1 статьи 13 — часть 1 статьи 292 (приготовление к захвату зданий).

Пресс-секретарь Тихановской Анна Красулина в разговоре с «Медиазоной» оправдывается: да, мол, есть часть белорусов, которые поддерживают «радикальные меры», Тихановская и с такими общалась, но сама она не такая. Хотя стоило бы помнить, что если ты оправдываешься, когда оправдываться не за что, — значит, ты слабее и в глазах других людей

ты уже в чем-то виноват. Лучше было бы вспомнить о реально тяжком преступлении, совершенном в стране: захвате и удержании власти неконституционным путем, повлекшем гибель людей (часть 3 статьи 357 УК РБ — с наказанием вплоть до смертной казни). На худой конец пошутить, что в таком случае Лукашенко виновно в том, что способствовал бегству из страны преступника. Да еще и с использованием государственных средств. Ведь, по его словам, Тихановскую вывезли «по ее желанию» в Литву «под охраной», к тому же «с госпредприятия взяли 15 тысяч долларов и отдали ей».

Пока штаб Светланы продолжает оправдываться и говорить о «мирном протесте», в стране без устали работает репрессивный конвейер. Ни удивляться, ни возмущаться правовому дефолту почти ни у кого не осталось эмоциональных сил. Не говоря уже о том, что некому протестовать против этих бесконечных приговоров. Теперь уже можно обвинять даже посмертно, как это было в случае Геннадия Шутова, убитого в августе бойцом сил специальных операций в Бресте. Сроки по приговорам достигли 10 лет, и теперь можно ожидать повышения потолка. В Беларуси появился, возможно, самый юный политзаключенный в мире: 16-летнего парня приговорили к 5 годам

колонии. В группу пенсионеров, которые собрались почитать книги на белорусском языке в пригородной электричке, был введен агент, благодаря которому они все были задержаны. Всего и не перечислить.

На этом фоне арест на пороходе или два года с отсрочкой воспринимаются с облегчением. Даже если их дали абсолютно ни за что. Именно такой приговор вынес суд 2 марта журналистке Екатерине Борисевич и доктору Артему Сорокину по «делу о ноль промилле»: они сделали публичными сведения об отсутствии алкоголя в крови Романа Бондаренко. Убитого при участии виш-персон, развешавших по минским дворам с ящиком «Массандры» от российского посла. Романа забили до смерти. Был у него в крови алкоголь или не было, это никак не влияло бы на квалификацию преступления. Убивать нельзя ни трезвых, ни пьяных. Но о том, что Роман был в состоянии алкогольного опьянения, зачем-то упорно твердили официальные лица и пропагандисты. Что ж, приговор за «разглашение врачебной тайны» Борисевич и Сорокину подтвердил: они врали. А вот убийцам стоит помнить, что, если преступление совершено ими в состоянии опьянения, это отягчающее обстоятельство.

Дмитрий ГАЛКО.

(Грани.ру)

КАЛОНКА
АЛЕСЯ НЯУВЕСЯ

Жаночае свята – і вершаў багата!

Сюрпрыз

Акрэсліў я гэтакі абрыс,
Жыццёвы падвёўшы рахунак:
Жанчыны – заўсёды сюрпрыз,
Аднак не заўжды – падарунак...

Для чаго створана жанчына

Я пачуў ад дзеда аднаго,
Што ўмудрыўся на экран папасці:
– Створана жанчына для таго,
Каб мужчына не памёр ад шчасця...

Чакаюць...

Дзяўчынкі беласнежнай чысціні
(Якую ні вазьмі – яна цнатлівіца)
Чакаюць толькі прынца на кані,
У шлюб з ім жадаюць ашчаслівіцца.
Дзяўчынкі, што няправільна жылі,
І думкі-справы ў іх заўжды
нячыстыя,
Чакаюць з нецярплівасцю, калі
Дзержаваю абвішча амністыя...

Жанчына помсціць

Як жанчына глядзіцца прыгожа,
А на твары
Усмешка відна,
Ды і справы, як кажуць, дай Божа,
Значыць, некаму помсціць яна...

Версія

На зайздрасць нават мужыку
Жанчына нашая, магчыма,
Каця спыняе на скаку,
Каб прынец з змог праехаць міма...

Нехарошая прыкмета

Вяртацца – нехарошая прыкмета.
Тым больш – як ты замужня кабета,
Цбе яшчэ хістае з пахмяла,
І трое сутак дома не была.

Ключ

Адкрыецца сэрца жанчыны
Ключом ад харошай машыны.

Злыя і добрыя

Засвоілі выдатна мужыкі
Без нечай дадатковай дапамогі:
Жанчыны злыя ставяць сінякі,
А добрыя жанчыны ставяць рогі...

Жанчыны – як дзеці

Я ўжо даўным-даўно прыкмеціў:
Жанчыны нашыя – як дзеці,
Бо маюць нораў той жа самы:
Чуць што – у слёзы і да мамы.

Запавет для Евы

– 3 кухні ты, як кажуць, не выходзь,
Нарадзі дзяцей харошых плойму,
Мужа слухай! – ёй сказаў Гасподзь
І шалнуў:
– Рабі ж усё па-свойму...

Параўнанне

– Жанчына па сутнасці –
гэта трамвай, –
Сказаў мне адзін маладзён. –
Наступнага лепш дачакацца, бадай,
Чым бегчы за ім наўздагон...

«Недакаханая»

Каб так сцвярджаць мне,
ёсць прычына,
Я пустасловіць не прывык:
“Недакаханая” жанчына –
Як непахмелены мужык...

Душа жанчыны

Туманная ўсё-ткі ў жанчыны душа:
Мужчыну яна пакахае спяша,
Затым на яго пазірае ваража –
Прабачыць мужчыну за гэта
не можа...

«Безабаронная»

Можа, вам даведацца ахвота,
Хто яна, звычайная жанчына?
То безабаронная істота,
Ад якой адбіцца немагчыма.

Анатамічны аспект

Давелас я не выбітны самы,
Ды, апроч ненагляднае жонкі,
Сустрэкаліся розныя дамы:
Дамы сэрца
І дамы пячонкі...

АФІЦЫЙНА

Заява Пасольства Злучаных Штатаў Амерыкі ў Беларусі

Злучаныя Штаты асуджаюць палітычна матываванае прызнанне вінаватымі і прысуды, якія былі вынесены ў дачыненні да журналіста Кацярыны Барысевич і ўрача Арцёма Сарокіна за іх ролю ў раскрыцці праўды пра смерць Рамана Бандарэнкі падчас яго затрымання міліцыяй. Дадзеная крымінальная справа была накіравана на тое, каб пакараць асоб, якія выкрылі дэзінфармацыю пра Бандарэнку, і каб адцягнуць увагу ад таго факта, што

ў лістападзе супрацоўнікі сілавых органаў – а таксама асобы, якія дзейнічалі з іх адабрэння – забілі чалавека да смерці. Вінаватыя ў гэтым злачынстве так і не былі прыцягнуты да адказнасці. Замест гэтага ўлады вырашылі адпомсціць тым, хто выявіў факты.

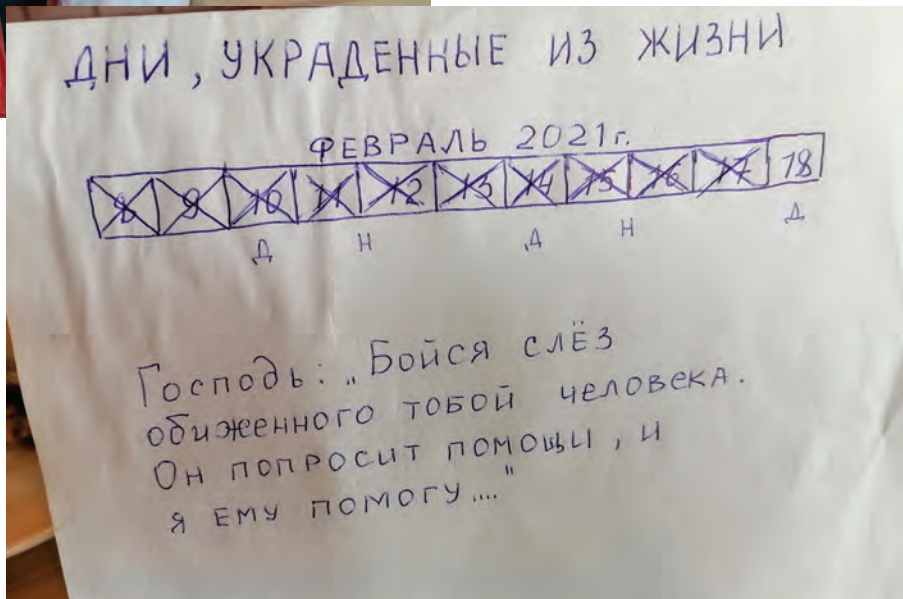
Улады працягваюць змагацца з праўдай, а таксама з журналістамі і ўсімі тымі, хто яе распаўвадае. Злучаныя Штаты ў чарговы раз заклікаюць да спынення рэпрэсій

супраць мірных пратэстоўцаў, праваабаронцаў, грамадзянскай супольнасці і незалежных СМІ і да прыцягнення да адказнасці ўсіх, хто здзейсніў парушэнні. Злучаныя Штаты падтрымліваюць суверэнную і незалежную Беларусь, якая прытрымліваецца сваіх міжнародных абавязальстваў па абароне правоў чалавека – уключаючы магчымасць для ўсіх беларусаў карыстацца сваімі правамі без пагрозы для жыцця і свабоды.

ЛИЧНЫЕ ИСТОРИИ

Штраф, два срока за решеткой и «расстрел»

О том, что довелось пережить Жанне Бобровской

Тюремный календарь Жанны Бобровской.

я видела эту бойню своими глазами. Я не могла в тот момент выбежать вниз, но сорвала голос, пытаясь остановить побоище. И не только я, из других домов тоже кричали люди. Это было страшно, картинка много дней стояла в глазах. Я получила настоящую психологическую травму. У нас в Новогрудке такого не было...

А 14 октября – День Матери. И я, вернувшись домой из Минска, под впечатлением от минской драмы вышла днем на новогрудскую площадь с плакатом. На нем было написано то, что отражало мое состояние: «Сердца матерей разбиты дубинками. С Днем Матери!» Вскоре повесткой меня вызвали в РУВД и составили протокол. И поскольку у меня уже был штраф в 10 базовых за моление возле церкви 2 октября, то за пикет с добрейшим плакатом против насилия (с чьей бы стороны оно ни исходило) меня осудили на 5 суток.

Суд три раза отменялся, дело посылали на доработку. Когда судья Игорь Николаевич Волчек наконец огласил наказание – 5 суток, – я от удивления похолодела... Тут же у двери суда конвой проводил меня в микроавтобус и повез в ИВС в Кареличи.

Да, был шок... Но я себе сказала: «Мария Колесникова сидит, Максим Знак сидит – и я смогу, и я выдержу. Я – за правое дело». Но, конечно, я не представляла условия содержания в изоляторе. Нет, никто передо мной не махал дубинкой, не пинал, но были грубые реплики, и я в конце концов одному ответила: «Тон смени! Не ровен час, местами поменяемся!» Хм, подействовало!

Открыли камеру. Она была вонючей. Отхожее место, умывальник и стол – всё одинаково грязное. Стены скользкие. Антисанитария. Дали столовую ложку – черную и без рукоятки. Отпиlena! Как ею пользоваться? Вскоре от близких стали приходить передачи, так что едой делилась даже с соседями в других камерах. Передавала через дежурного, просила его. Наших, по статье 23.34, сидело тогда восемь человек.

«Поняла, что меня везут убивать»

– А в день, когда меня выпускали, произошло страшное...

Я готовилась к освобождению: опять меня раздели, осмотрели полностью, заставили три раза присесть. Это

ми розами. И у ребят цветы, улыбки, радость... Да, они, конечно, встречали меня у ИВС, время прошло, стали звонить, узнали, что я оставлена на шоссе. Вот так закончилась моя первая «ходка».

Меня не сломали. Я не изменила своего мнения, я по-прежнему против насилия и полагаю, что за гражданскую позицию нельзя наказывать.

Под конвоем

– Итак, следом за воспалением я подхватила «корону». Так прошли ноябрь и декабрь. Но – выздоровела, слава Богу. И снова стала выходить по воскресеньям! А милиция уже с нами не церемонится, забирает даже просто гуляющих. Тогда люди решили собираться на экскурсии. Ни одна из них не была провокационной, мы были без лозунгов, без флагов. Экскурсии всегда были тематическими, официально оплаченные в кассу районного краеведческого музея, с экскурсоводом. Но куда бы мы ни шли, нас сопровождал милицейский уазик. Что называется, под конвоем!

незаконное массовое мероприятие.

А через несколько дней, 27 января, мне пришла очередная повестка. Меня приглашали в РУВД, и я была уверена, что это по поводу бестактного публичного поведения сотрудника РУВД Урбана. Что ж, взяла свои медицинские документы, явилась. Со мной вел беседу Дмитрий Сергеевич Гринь. Вежливо, спокойно расспрашивал о жалобе, а потом вдруг: «А теперь составим протокол за участие в пикете!» Обухом по голове.

«Мама, береги себя!»

– Суд состоялся 8 февраля. Пришла группа поддержки, мои свидетели. Судья Екатерина Федоровна Тарас вывела на экран фото с нашей экскурсии из социальных сетей. Там еще был комментарий, что «новогрудские активисты поддерживают тех, кто привлекался по статье 23.34». Судья просит: «Покажите себя на этом фото». А меня на фото нет! Нет вообще! Она удивилась. Переспросила еще раз, растерялась и в итоге объявила перерыв. Но через несколько минут вернулась и зачитала постановление. И я, видя, как сложно ей было это делать, подбодрила ее: «Читайте, не останавливайтесь! Я знаю, что вам так же сложно читать, как мне слышать!» Короче, 10 суток ИВС. Но за что? Конкретно эта экскурсия ведь не была признана пикетом. Тут же на выходе из суда меня взяли под стражу.

Снова привезли из Новогрудка в Кареличи, в ИВС. Я не хочу называть фамилии, но служивые люди брались за голову: «Что они творят! Что мы можем для вас сделать?» Я грустно смеялась.

Теперь моя камера была идеально чистой, туалетное место блестящее, простыни нормальные. Вскоре, в начале девятого, появился дежурный и предложил мне сразу обед и ужин. Я удивилась: «В смысле – обед и ужин? У меня суд закончился только в шесть вечера, откуда у вас на меня обед?» Он ответил: «Ну что вы, Жанна Геннадьевна, мы еще с утра на вас питание заказали». Пауза... Они уже с утра знали, что меня осудят на сутки! Тем не менее через газету хочу передать благодарность всем человеческим работникам карельского изолятора – они как могли пытались облегчить мою участь, несколько раз даже водили на прогулку и вообще обращались культурно. В общем, в девятом часу вечера разогрели для меня ужин-обед, выдали три одеяла на ночь. Но десять суток дались несравненно труднее, тем более что вскоре в камеру подсадили цыганку, которая подралас в карельском магазине с покупателями и запустила в продавщицу колбасой. Я даже струснула. Но это отдельная и довольно экзотичная история.

Что моя семья, вы спрашиваете? Я с ними работала, говорила: не надо переживать, я выдержу! Дети отвечали: «Мы ничего не можем тебе запретить. Но, мама, умоляем, береги себя!»

А милиционер Урбан не наказан, мне пришел ответ, что в его действиях нарушений не усмотрено. Естественно! Полагаю, что причиной второго суда на мою была именно моя жалоба на него.

Встречали меня из изолятора опять с огромным букетом цветов. А вечером дома собрались два десятка друзей – и каждый со своим угощением. Принесли две гитары, и мы праздновали мое освобождение! Пели аж до самой ночи...

Все мы хотим счастья нашей Беларуси, но порою отказываемся слышать друг друга. Жаль, что так драматично разъединены, не умеем пока найти пути к спасительному единению.

Елена МОЛОЧКО.
Новогрудок – Минск.

БЕЗЗАКОНИЕ

Начальника колонии № 6 в Иркутске задержали по делу о пытках заключенного

В Иркутске задержали начальника исправительной колонии № 6 **Алексея Агапова** и начальника оперативного отдела СИЗО-1 **Максима Вольфа** в рамках уголовных дел об издевательствах над заключенными.

Главу ИК-6, как заявили во ФСИН, задержали по делу «о противоправных деяниях» со стороны осужденных в отношении заключенного **Тахиржона Бакиева**. Последний подвергся пыткам в «режимном отряде» колонии после того, как его перевели туда из ангарской ИК-15. В отряде заключенные, сотрудничающие с администрацией, издевались над Бакиевым и порвали его Коран. Когда мужчина ушел из отряда и пожаловался двум сотрудникам колонии, те в ответ «применили силу к Бакиеву, связали его скотчем» и вернули в отряд, где заключенные при сотрудниках ФСИН избивали его и изнасиловали шваброй.

Начальника оперативного отдела СИЗО-1 задержали по похожему делу «о противоправных деяниях» осужденных против заключенного **Кежика Ондара**. По данным следствия, заключенные, сотрудничавшие с администрацией изолятора, изнасиловали Ондара, в том числе используя бутылку, палку и электрический кипятильник. Во время пыток кипятильник взорвался в прямой кишке заключенного, его

госпитализировали.

В апреле 2020 года в Иркутской области произошел бунт в колонии строгого режима № 15, расположенной в Ангарске. Заключенные устроили акцию протеста из-за пыток в колонии, спецназ подавил бунт, сотни человек пострадали. После случившегося многих заключенных, в том числе Тахиржона Бакиева и Кежика Ондара, перевели в ИК-6 и СИЗО-1 в Иркутске, где против них применяли пытки.

Из-за пыток в исправительных колониях и СИЗО в Иркутской области следствие возбудило девять уголовных дел. Следователи установили 41 человека, причастного к насилию, 75 потерпевших и 90 очевидцев насилия, говорил в феврале директор ФСИН **Александр Калашиников**. Также сотрудники ФСИН выявили 10 осужденных, применявших насилие к другим заключенным.

В феврале стало известно, что уволен начальник иркутского СИЗО № 1 **Игорь Мокеев**, за время службы которого, по данным правозащитников, в изоляторе пыткам подверглись более 100 человек.

ИХ ЖИЗНЬ

Семья экс-министра сельского хозяйства стала крупнейшим землевладельцем России

«Агрокомплекс имени Н.И.Ткачева», принадлежащий семье экс-министра сельского хозяйства **Александра Ткачева**, стал крупнейшим землевладельцем России по итогам прошлого года, говорится в рейтинге *Forbes*.

Фирма владеет земельными наделами в самых дорогих регионах страны: Краснодарском и Ставропольском краях, в Ростовской области. Всего комплексу принадлежит 660 тысяч гектаров (на 88,6 миллиарда рублей).

«Продимекс» **Игоря Худокормова** оказался на втором месте (892,2 тысячи гектаров, 65,1 миллиарда рублей). Далее идет «Мираторг» братьев **Александра и Виктора Линников** (1047 тысяч гектаров, 49,1 миллиарда рублей). Агрохолдинг «Степь» **Владимира Евтушенкова** занял четвертую строчку (474,8 тысячи гектаров, 48,2 миллиарда рублей). В десятке также «Русагро», «Покровский», «Эконива-АПК», «Авангард-Агро», ГАП «Ресурс» и «Волго-Дон Агроинвест».

Совокупно крупнейшим землевладельцам России принадлежит

8,3 миллиона гектаров. Стоимость общего земельного надела в сравнении с прошлым годом выросла почти на треть (с 471,6 миллиарда до 617,31 миллиарда рублей).

В прошлом рейтинге «Агрокомплекс имени Н.И.Ткачева» также занимал первое место. Тогда общая стоимость земельного банка компании составляла 68,5 миллиарда рублей. Второе место было у агрохолдинга «Степь».

ПРОГНОЗ

Определен срок гибели всего живого на Земле

Ученые НАСА и Университета Тохо в Японии выяснили, что Земля потеряет богатую кислородом атмосферу в следующий миллиард лет, что станет причиной гибели почти всего живого на планете. Срок существования биосферы был определен благодаря моделированию, результаты которого опубликованы в журнале *Nature Geoscience*.

Исследователи создали симуляцию Земли с учетом таких факторов, как климат, геологическая активность, биологические процессы и активность Солнца. Оказалось, что по мере того, как Солнце становится горячее, содержание углекислого газа в атмосфере начнет падать из-за поглощения тепла молекулами диоксида углерода и их разрушения. Озоновый слой также исчезнет.

Когда уровень углекислого газа упадет ниже критического значения, что займет примерно 10 тысяч лет, растения больше не смогут поддерживать процесс фотосинтеза и вымрут. Кислород в атмосфере также снизится,

что станет губительным для всех сухопутных и морских животных. Вместе с тем начнет выделяться метан, что ускорит исчезновение живых существ. На Земле останутся лишь анаэробные микроорганизмы, что похоже на биосферу до появления сложных организмов.

ОБВИНЕНИЕ

В ЕС согласовали новые санкции в отношении России из-за Украины

В Совете постоянных представителей стран ЕС согласовали новые санкции в отношении ряда россиян и украинцев из-за ситуации в Украине. Ограничительные меры будут действовать в течение следующих шести месяцев.

Санкции против граждан РФ в настоящий момент находятся на стадии оформления. Россияне обвиняются Евросоюзом в «подрыве территориальной целостности, суверенитета и

независимости Украины». Кроме того, в список вошли и несколько бывших украинских чиновников. В частности, речь идет о бывшем президенте страны **Викторе Януковиче**, пишет, ссылаясь на источники, *РИА Новости*.

Накануне глава Евросовета **Шарль Мишель** подчеркнул, что ограничительные меры против россиян будут в силе до тех пор, пока не реализуются Минские соглашения. Первые индивидуальные

санкции были введены в 2014 году.

Конфликт на востоке Украины длится более шести лет. В апреле 2014 года власти страны начали силовую операцию против так называемых ДНР и ЛНР, провозгласивших независимость от Киева после смены власти в стране. В 2015 году были подписаны Минские соглашения, которые подразумевают предоставление региону особого статуса и проведение местных выборов.

ИХ ДЕМОКРАТИЯ

Суд отправил экс-президента Франции Николя Саркози в тюрьму за коррупцию

Суд Парижа признал бывшего президента Франции виновным по делу о коррупции и злоупотреблении служебным положением. 66-летнего политика приговорили в общей сложности к трем годам лишения свободы. Два из них он получил условно. Прокуратура требовала для экс-президента четыре года лишения свободы (два – реального заключения, два – условного).

Судья при вынесении вердикта заявил, что Саркози «знал, что поступает плохо». Экс-президент все обвинения отвергает и считает их преследованием со стороны политических оппонентов. Его адвокат Жаклин Лаффон указывала, что расследование построено на «ложных основаниях», а людей «погрязают в море гипотез и догадок, домыслов» при отсутствии доказательств.

Вместе с бывшим главой государства по делу проходили его адвокат Тьерри Эрзог и бывший судья Кассационного суда Жильбер Азибер. Оба они признаны виновными в разглашении профессиональной тайны. Они получили аналогичные сроки: два года условного и один год реального заключения. Эрзогу также на пять лет запретили заниматься адвокатской практикой.

Политика обвиняли в получении денег от Каддафи и подкупе судьи

Дело о коррупции стало продолжением истории о незаконном финансировании предвыборной кампании: изначально следователи заподозрили, что Саркози превысил лимит финансирования своих президентских кампаний 2007-го и 2012 годов. В частности, его обвиняли в принятии незаконных пожертвований от соведелицы французской компании L'Oreal Лилиан Беттанкур и ливийского лидера Муаммара Каддафи. Считалось, что от первой он получил 150 тысяч евро, а от второго – до 50 миллионов. Это при том, что во Франции установлен лимит на такого рода пожертвования в 4,6 тысячи евро от одного человека. Однако обвинения по эпизоду с Беттанкур развалились в суде, а обвинения по эпизоду с Каддафи были отозваны.

Однако в рамках разбирательства о финансировании предвыборной кампании 2007 года следователи получили разрешение на прослушивание разговоров Саркози и Эрзога. Тогда же стало известно, что часть бесед они вели по телефонам, зарегистрированным на вымышленные имена. Перехваченные записи легли в основу нового обвинения о попытке повлиять на ход дела о пожертвованиях Беттанкур.

Разбирательства по делу начались осенью 2020-го. По версии следствия, Саркози через своего адвоката Эрзога обещал судье Азиберу должность и «теплое местечко» в Монако. В обмен на это тот должен был предоставить конфиденциальную информацию о расследовании дела о пожертвованиях Беттанкур.

Экс-президент может избежать тюрьмы

Несмотря на приговор с реальным сроком, у Саркози есть шанс избежать тюремного заключения, пишет «Русская служба Би-би-си» со ссылкой на AFP. По законам Франции, граждане, которым дали менее двух лет тюрьмы, могут заменить пребывание под стражей на домашний арест, однако при

этом обязаны носить электронный браслет. Вопрос об изменении формы наказания решается после рассмотрения всех возможных апелляций по делу. Соответствующее решение судья выносит либо после ходатайства осужденного, либо по собственной инициативе.

В ближайшее время Саркози ждет еще один судебный процесс

На март также намечено новое слушание. Бывший президент и его соратники будут отвечать на обвинения в незаконном финансировании избирательной кампании 2012 года. Саркози подозревают в причастности к мошенничеству: ему якобы удалось почти вдвое превысить ограниченный законом лимит расходов на кампанию в целом. Стоит отметить, что выборы 2012 года он проиграл.

Кроме того, в январе стало известно, что Национальная прокуратура Франции завела еще одно дело против Саркози. Бывшего президента заподозрили в незаконном продвижении интересов компании из России. Речь идет о контракте на 3 миллиона евро, который он заключил с российской страховой компанией «РЕКО-

Гарантия». Ее акционер, французское объединение Аха, является крупным клиентом юридической конторы Realyze, основанной Саркози. Следствие предполагает, что на самом деле он не оказывал консалтинговые услуги, а «торговал влиянием», лоббируя с помощью своих связей интересы российских олигархов.

Саркози стал вторым президентом Франции, осужденным за коррупцию

Бывший президент Франции впервые в истории республики получил реальный тюремный срок. До сих пор лишь один глава государства оказывался на скамье подсудимых после истечения своих полномочий – предшественник Саркози Жак Ширак.

В 2011-м он был приговорен к двум годам лишения свободы условно за растрату и превышение служебных полномочий. Тогда Ширак признал виновным в том, что в бытность мэром Парижа он устраивал друзей на фиктивные должности. Ширак не участвовал в процессе лично по причине болезни, так что два года условно он получил заочно.

НУ И НУ!

Певица Граймс за 20 минут заработала 6 миллионов долларов

Канадская певица Граймс заработала 5,8 миллиона долларов менее чем за 20 минут, продав коллекцию произведений цифрового искусства под названием WarNymph. Певица продала работы в виде невзаимозаменяемых токенов (NFT) – типа цифровых активов, созданного на блокчейне, который позволяет купить право собственности на товар, существующий исключительно в интернете, например, изображение, анимацию или видео.

С аукциона на площадке Nifty Gateway ушли десять произведений, включая рисунки и видео, которые Граймс создала в сотрудничестве со своим братом, цифровым художником Маком Бушером. Некоторые произведения Граймс продала в единственном экземпляре, другие – тиражом в десятки и сотни копий. Чтобы купить произведение, потенциальному покупателю нужно было зарегистрироваться на Nifty Gateway и в течение ограниченного времени оставить заявку на лот, предложив свою цену за работу. Победителей определили случайным образом.

Самой дорогой проданной

работой стало видео Death of the Old с летающими херувимами, в котором звучит оригинальная песня Граймс Anhedonia. Победитель аукциона получил NFT-токен работы за без малого 389 тысяч долларов.

Основная часть продаж пришлась на две работы – короткие видеозаписи Earth и Mars, изображающие, соответственно, Землю и Марс, над которыми нависает гигантский младенец с ангельскими крыльями. В первой работе звучит еще не выпущенная в виде отдельной композиции песня Граймс Elythe, во второй – Mars Theme. Первоначальная цена на NFT-токены произведений составляла 7500 долларов. Покупатели приобрели около 700 копий обоих произведений на 5,18 миллиона долларов.

Другими популярными работами стали четыре рисунка с изображением младенца с ангельскими крыльями, которые Граймс создала в январе 2020 года. Граймс планировала продать 100 копий каждой из работ, начальная цена на них составила 20 долларов. В итоге на каждый из рисунков поступило

больше 10 тысяч заявок, их купили за несколько тысяч долларов – наивысшая ставка на изображение Newborn2 составила 10 тысяч долларов. Новые покупатели многих работ вновь выставили их на продажу, таким образом, NFT-токен рисунка теперь продают за 2,5 миллиона долларов.

Певица планирует передать часть вырученных денег неправительственной организации Carbon 180, занимающейся вопросами климата и снижением выбросов углекислого газа.

Как не допустить гражданской войны?

Культуролог и литератор Юлия Чернявская отвечает на злободневные вопросы

«Не ожидала, что вокруг столько зверей»

– Юлия, каким для вас был 2020-й?

– Прошло только 9 месяцев после смерти моего мужа [основателя TUT.BY Юрия Зиссера] – это пока еще малый срок. Конечно, мое состояние сейчас намного лучше, чем в мае или даже в октябре: уже больше сил и меньше парадоксальных реакций. Я стала что-то писать, рисовать. Еще нужно закончить дела, связанные с Юрой: сделать вечер его памяти, решить вопрос с памятником. Но в основном силы пока направлены на то, чтобы выстоять и вернуться к себе.

– Последняя ваша публикация на TUT.BY датирована маем 2020-го, когда случилась трагедия с вашим мужем. Сейчас вы просто не можете писать либо сотрудничество с TUT.BY закончилось?

– Сотрудничество не закончилось, что вы... Просто публицистику пока писать не могу – пишу лекции, научные тексты и тексты выступлений. Еще лежат два романа, написанные наполовину, и одна пьеса в полузадушенном состоянии. Потихоньку набрасываю контуры дальнейшего.

– В декабре 2020-го вы ушли из Университета культуры, где преподавали четверть века. Это произошло по личным или политическим причинам?

– Ушла, хоть и не собиралась. Я думала, что меня только мертвую из аудитории вынесут – бывали у нас и такие случаи. У нас всегда был добросердечный вуз: раньше жесткие указы «присыпали песочком», чтобы как-то смягчать ситуации, приказы, распоряжения. А в свете последних событий перестали церемониться. Студентов стали исключать без лишнего слов, и многие узнавали об отчислении, только когда у них не срабатывали пропуска. После чего многим стали мгновенно приходить бумаги из военкомата. Это место, которая несоразмерна прегрешениям. Причем отчисляли добросовестных студентов, нацеленных на знания. Я была удивлена тому, как мало преподавателей выступило в их защиту. Правда, тех, кто заступался, в скором времени выжили из университета. Меня никто не выжили – я ушла сама до того, как это произошло.

Ну, и ситуация с COVID-19. Люди перенесли болезнь на ногах и заражали других. Они просто ходили на работу – такова была установка.

В холле вуза обычно ставили фото тех, кто умирает. Как правило, это случалось раз в год, полтора. В конце прошлого и начале этого года лица на фотографиях постоянно менялись.

За несколько недель в универ-

ситете умерло несколько человек – все это было замолчано, а масочный режим ввели постфактум. Дистанционное обучение тоже не вводят. Это такое пренебрежение к людям, нежелание их сберечь, отсутствие ценности человеческой жизни! Мне это трудно переварить...

– Человеческая жизнь в Беларуси ничего не стоит – нам это наглядно показали в августе 2020-го. Вы помните свои эмоции, когда увидели первые кадры с Окрестина?

– Я не поверила, что это происходит здесь и сейчас, что это реальность. Но до того, как эти кадры появились в сети, мне написал знакомый врач: «Мы все плачем: и врачи, и медсестры, и даже психологи. Вы не представляете, каких масштабов произошла трагедия». Так что я была подготовлена. Я всегда знала, что ценность человека у нас мала, но не догадывалась, до какой степени. Не думала, что так одномоментно можно сбросить все маски и дойти до красной линии. И еще, конечно, идеализировала белорусов да и вообще человека – не ожидала, что вокруг столько зверей. И мы с ними здороваемся, раскланиваемся, не зная до поры до времени...

– Но помимо, образно говоря, зверей в погонах само общество разделилось на два лагеря: своих и чужих, «змагаў» и «ябате́к». Удастся ли нам преодолеть этот раскол?

– В белорусском фольклоре есть понятие «*шляхам добрай думкі*»: ты радикально ничего не меняешь, но по-доброму относишься к миру и делаешь добро на своем месте. Чем больше ты сделаешь добра, тем меньше останется в мире места для зла. Думаю, это и есть ключ. Помимо «змагаў» и «ябате́к» есть еще и аморфная периферия – люди, которые склонны переходить на сторону любой силы. Это даже не страх – это их позиция, если, конечно, это можно назвать позицией. Куда качнутся весы – туда и их убеждения. Например, в одном из деловых чатов, где я состою, в августе стали появляться фото с БЧБ-флагами, видео с протестов, лозунги. Это тогда было в тренде. Но как только весы качнулись в другую сторону, все фото и лозунги исчезли, будто их никогда и не было.

Или еще один показательный пример. Мне написала женщина, отец которой страшно возмущался, что его родню забрали «на сутки» в августе. Сейчас этот человек говорит: «Мало вас сажали». Понимаете, что произошло?

– Но когда произошел этот раскол? Где была точка невозврата?

– Показательный момент – история с флагом. Раньше к красно-зеленому флагу большинство не испытывало никакой антипатии, помимо

эстетических претензий к сочетанию излишне ярких цветов. На разрешенные митинги Тихановской люди

приходили как под БЧБ, так и под красно-зелеными флагами. Никто не считал другого врагом. То, что мы сейчас наблюдаем, – искусственный разрыв, созданный специально, чтобы натравить одну часть населения на другую.

– Кому это нужно? Зачем?

– Вербовка союзников – так всегда было. И не только у нас. Есть масса примеров из истории. И это самое скверное, что могли сделать с нашим обществом. Надеюсь, люди опомнятся и перестанут уступать этот искусственный раскол. Хотя бы с одной стороны – на вторую мы влиять не можем. Не нужно оголтело кидаться на любого старика, который думает иначе. Это провоцирует еще и разрыв между поколениями, что тоже страшно. Нужно не допустить вялотекущей гражданской войны.

– Она уже происходит, к сожалению.

– Она, я считаю, только начинается. И всё еще можно остановить.

«Оттепель» уже невозможна»

– Вы как-то сказали, что белорусы чаще протестуют не против кого-то, а «за что». Сейчас мы против кого-то или «за что»?

– Белорусы стали выступать против кого-то, только когда появилось, за что. И это еще до августа. Насилие просто перевело протесты в более масштабную фазу. Но изначально белорусы выступали «за что», когда началась политическая кампания и появились совершенно новые и неожиданные кандидаты в президенты.

– Когда белорусов стали называть «невероятными», а политики стали показывать сердца и разговаривать не с трибуны, а на равных, на белорусов это произвело гипнотический эффект. Как на жертву в созависимых отношениях. Почему так произошло?

– Дело не в слогане, а в уважении. Люди услышали, что Беларусь – не клочок земли, а белорусы – не народец. Услышали то, чего не слышали никогда: вы можете всё сделать сами как для себя, так и для страны. Вернее, мы вместе можем сделать всё сами. И риторика в сети изменилась. Раньше частенько слышалось ироничное и горькое: «Ну, мы же белорусы, «памяркоўныя», такие-сякие, что с нас возьмешь».

Действовать «по-белорусски» означало «бездействовать». А в июне 2020-го появилось представление: мы – белорусы! С верой в себя и гордостью.

– Если бы не такая яркая политическая кампания, произошло бы всё то, что произошло в Беларуси?

Ведь белорусы – это совсем не про революцию, а про «как бы чего не вышло».

– Протестные настроения возникли еще до политической кампании. Помните историю, когда Лукашенко пренебрежительно высказался об одном из погибших от COVID-19? И сын написал открытое письмо, чтобы заступиться за отца. Человек не побоялся публичности, потому что обидя за отца, который еще не успел отыграть, была сильная опасность. Мне кажется, это был важный момент.

– Протесты в Беларуси могут выйти за рамки мирных? Или это не в нашей культуре?

– Уверена, что протесты не выйдут за рамки мирных. И методички по «цветным революциям», которыми нас пугают, здесь ни при чем. Все просто: большинство из тех, кто открыто проявлял свою позицию, сегодня либо уехали из страны, либо сидят по уголовным статьям, либо уже отсидели «сутки» и не известно, выйдут ли. Они знают: «сутками» это уже не закончится – можно получить непообозримые сроки. Но это не значит, что белорусы хуже других народов. Нас, например, часто сравнивают с украинцами, тот же [журналист Дмитрий] Гордон постоянно муссирует эту тему. Но многие забыли, что против протестующих на Майдане выступали титушки и «Беркут», а милиция вполне себе бездействовала. Помню, было даже, что милиционеры приносили кофе людям, сидящим в палатках. Словом, то, что сейчас происходит в Беларуси, и то, что происходило в Украине, – это несравнимые вещи.

Белорусы – нация, которая не любит стрелять, убивать, уничтожать. У меня это вызывает гордость, а не разочарование. Белорусы сильны другим: упрямством и здравомыслием. И когда начнет всё сыпаться (а оно начнет сыпаться, по «Е-доставка» уже выдает кредиты на еду), здравый смысл возобладает. На упрямство ему поможет, хоть мы и не будем рвать на себе «тельники». Кроме того, белорус – человек порядка. Ему не нравится, когда бесконечно отключают воду, когда улицы не убраны, когда вокруг что-то без конца ломается. И это тоже раздражающий фактор.

– Сегодня страну накрыла небывалая волна репрессий, выносятся абсурдные приговоры. Как думаете, потом произойдет масштабная амнистия? Как по Оруэллу: сначала закручивают гайки до упора, а потом немного ослабляют. И всем начинает казаться, что такой свободы никогда не было.

– «Оттепель» невозможна при таком количестве политзаключенных. Когда посмертно обвиняют застреленного Штутова – о какой «оттепели» можно говорить? Поэтому не думаю, что в ближайшем будущем будет какая-то масштабная амнистия. Власти следовало действовать иначе, но она решила не менять методов. Ведь это почти примета: если в Беларуси выборы – будут сажать людей превентивно. Мы даже знали их имена: Северинец, Статкевич, Дашкевич... Это знали все, кто хоть немного интересовался политикой. Впрочем,

даже они в большинстве своем были уверены, что их это никогда не коснется. А сейчас всё приобрело такие масштабы, что коснулось даже аполитичных.

«Не нужно ждать, что кто-то придет и скажет, как надо»

– Сегодня судят журналистов, закрывают культурные площадки. Почему так происходит? Это страх власти, истерика? Ведь именно СМИ и культура имеют наибольший вес высказывания в публичном пространстве.

– Не думаю, что это страх или истерика. Власть, мне кажется, сегодня себя чувствует вполне уверенно. Куда увереннее, чем летом. Просто сегодня подобострастие со стороны медиа (да и не только медиа) принимает какие-то карикатурные формы. Откуда взялись эти, мягко говоря, странные персонажи в телевизоре? Они ведь не в истерике – они ее симулируют, причем довольно эмоционально. Странное ведет себя так, будто оно нормальное, и надеется, что зритель поверит в эту норму.

– Людей вне телевизора становится все больше. Значит ли это, что белорусы становятся свободнее?

– Свобода – категория внутренняя и личная в первую очередь. Философ Мамардашвили говорил, что самое свободное на свете – это мысль. Можно заставить ее не высказывать или солгать, но не думать человек не может. Именно мысль порождает действие. Я еще в августе говорила, что путь трансформации общества длинный – это даже не месяцы. Но уже сегодня нужно нащупывать контуры будущего. Думать, планировать, моделировать возможные варианты, искать многоходовые альтернативы. Понимаю, что это трудно, – мы к стратегиям не приучены, и вот уже тридцать лет живем в стране тактик.

– Когда и при каких условиях может родиться Беларусь будущего? Какой она должна быть?

– Знаете, почему рухнул СССР? Я хорошо помню времена «перестройки». Многие хотели свобод, чтобы была цветущая страна по образцу ЕС, но не думали, что Союз может рухнуть.

Внутри любого государства есть система с устоявшимися взаимосвязями. И если вынуть хотя бы один «ящик», система начнет рушиться. Говорят, тот самый «ящик» вынула Раиса Горбачева, когда спросила у мужа: «Миша, почему запрещено печатать Гумилева?». И Гумилева напечатали в «Огоньке», а потом...

Конечно, это шутка, но в ней есть доля правды. Факт таков: чем больше «ящичков» беспорядочно выдвигали, тем больше шаталась система. Руководству пришлось спешно принимать решения, которые больно ударили по экономике и стране. Не было времени переосмысливать опыт, просвещать и воспитывать людей. Не было возможности обуздывать олигархию. Да и откуда такую возможность взять, если никто не ожидал? Не было времени да и желания создавать социальные институты поддержки. Хватили оче-

редной «ящичек», тянули на себя и наспех латали дырки. В итоге система не выдержала.

Сегодня у Беларуси для переосмысления есть золотой запас времени. Жуткий, но золотой. Не нужно ждать, что кто-то придет и скажет, как надо. Лукашенко, к слову, часто эксплуатирует эту тему: только он знает, как надо. Обществу необходимо расширять культурную, образовательную, просветительную парадигму. Людям нужно объяснять, что происходит. И не только в плане протестов, а что можно реформировать уже сейчас, не дожидаясь светлого будущего. Нельзя центрировать весь ужас ситуации на одном человеке, хотя это и осложняющий фактор. Но драконами понемногу становятся все.

– Прекраснейший фильм «Убить дракона». Он не только ведь про «совок», но и про современную Беларусь.

– Лучше почитать пьесу Шварца. В отличие от фильма, там есть нюанс – атмосфера. В пьесе действия разворачиваются в милом городишке за розовыми кустами, а не в железобетонных конструкциях. И за ширмой мнимого благополучия в городе никто не замечает происходящего ужаса. Забирает дракон раз в год девушку – подумаешь! Это всего лишь издержки, чтобы и дальше спокойно жить в своих уютных домиках. Будь всё, как в фильме Захарова, люди испугались бы. А всё самое страшное, как известно, происходит незаметно.

– Как белорусам перестать быть самой понимающей нацией в мире, когда дракон уносит наших девушек в темницы, нас бьют, а мы стоим с цветами и «всё понимаем»?

– Акция с цветами была нужна, чтобы показать силовикам: мы – не враги. Это похвальное побуждение, доброе. Хотя я и написала тогда злой пост: за что вы целуете ОМОН? За то, что они вас сегодня не били? Среди этих девушек с цветами, к слову, было много моих студенток. Как, увы, и среди равнодушных. Я многим дала образование за тридцать лет преподавания в высшей школе. И никогда не делила студентов на «змагаў» и «ябате́к» – всех учила думать, а путь они выбрали сами. Помните, у Булгакова: «Сиж, починаю примус». Все мы либо чиним примусы, либо их взрываем. Я не хочу взрывать, я хочу «починять».

– И последний вопрос: происходит ли с нами колебание по шкале белоруса от «мы победим» до «нас расстреляют»?

– Я не нахожу себя в этой шкале, тем более в ее крайних точках. Конечно, многое минувшим летом вызывало восторг, но колебаний, что мы сейчас, вот прямо завтра или через неделю победим, не было. Я знала, что нам предстоит сложный и долгий путь. И хочу верить, что большая часть людей по ту сторону баррикад – не звери. Ведь потом нельзя будет сказать «я только исполнял приказ».

– Но есть еще и середина шкалы, которая называется «так и трэба».

– А это как раз про тех, кто колеблется в сторону любой силы. Но каждый сам для себя решает: поставить точку или вопросительный знак в конце этой фразы.

Мария МЕЛЁХИНА.

100 РАДКОЎ

Міхася СКОБЛЫ

«Паўлінка» без аншлагу

Хто толькі не выступаў у Купалаўскім тэатры пасля таго, як з яго звольнілася амаль уся трупна на чале з галоўным рэжысёрам Мікалаем Пінігіным! І фінбергаўскі аркестр, якому без розніцы, дзе іграць, хоць на маскоўскім тэле-шоў “Поле чудес”. І яшчэ больш непераборлівыя “Харошкі”, якія спадзяваліся ў разбураным тэатры выканаць план па выступленнях. І нейкія шарамыжнікі з Баранавічаў з такім песенным рэпертуарам, што хоць вушы затыкай...

І вось нарэшце новапрызначанае кіраўніцтва тэатра абвясціла пра тэатральную прэм’еру. З сакавіка ў Купалаўскім давалі “Паўлінку”. Шматлікія скептыкі паціскалі плячыма – хто будзе выконваць ролі, калі ў тэатры засталася ўсяго з дзясятка дзейных актёраў? Умеркаваныя аптымісты даводзілі – правалу не будзе, бо за сто з гакаў купалаўскую камедыю ставілі ўсе, каму не лянота, – і студэнты ў Пецярбургу, і сялянская моладзь у ясковым гумне.

Дарэчы, адно з такіх гумнаў – у вартым жалю выглядзе – стаяла ўсяго за некалькі кіламетраў ад маёй роднай хаты на Эльвеншчыне, і нас, школьнікаў, вадзілі туды на экскурсію. Здавалася б, пасля таго, як Нацыянальны тэатр №1 улады ледзь не ператварылі ў напярэбурнае гумно, дзе замест класікі са сцэны гучаў прыблатнёны шансон накішталь “Сукі-разлукі”, мяшчанская цікавасць да доўгачаканай прэм’еры забяспечыць поўны аншлаг.

Але аншлагу не было. Праглядаліся вольныя месцы ў партэры, бельэтаж быў запоўнены напалову, балкон – на адну траціну. І гэта першая прэм’ера на маёй памяці з незапоўненай дарэшткі залай. Настальгічна ўспамінаю, як складана было купіць квіткі на “Пінскую шляхту”, як не хапіла прыстаўных крэслаў на “Каралі Ліры”, як усё прытэатральнае грамадства ахопліваў здаровы ажыятаж перад “Тутэйшымі”...

Што ж, няма таго, што раней было. Прыгледзімса больш падрабязна да таго, што ёсць, што дзве з паловай сотні глядачоў пачыталі на прэм’еры.

Перад пастаноўшчыкамі спектакля (за аснову быў узяты варыянт рэжысёра Льва Літвінава, што і значылася ў праграмках) стаяла складаная задача – аўтарам п’есы вызначаны ўзрост галоўных герояў, а актёраў у такім узросце ў тэатры не хапае. Таму ролю п’яцідзесяцігадовага Праніцыя Пустарэвіча давалася выконваць васьмідзесяцішасцігадоваму Генадзю Аўсянікіну. У камедыі Сцяпан Крыніцкі раўнеснік Пустарэвіча, а на сцэне, у выкананні Васіля Сушыцкага, ён больш падыходзіў яму ў сыны. Першы з усіх сіл маладзіўся, другі, каб падыграць Народнаму артысту СССР і БССР, старэйся, а гарманічнага дзута так і не атрымалася.

Тое ж самае ўзрастае неспадзявана назіралася ў Пустарэвіча з жонкай Агатай – яе ролю выконвала Тамара Міронава. Помніцца, пераўвасобіцца ў бабудоў яе атрымалася ў даўнім спектаклі “Не мой”. У “Паўлінцы” ж, як мне падалося, удалося не зусім. Да таго ж, яна яўна перабрала з грубасцю, з аглушальнымі рогагам, ад якога аж трэслася вялізная люстра над партэрам. Яе герояіня, не выпускаючы з рук тоўстае пугаў і час ад часу знаходзічы яму прымяненне, нагадвала (з улікам сучасных рэалій) нейкага амапаўца ў спадніцы. Асабліва гэта кідалася ў вочы на фоне больш ціхмянай, праз меру напамаджанай і абвешанай зусім не старасвецкай біжутэрыі Альбеты (Вольгі Няфёдавай).

Куды больш натуральна глядзелася на сцэне моладзь – Паўлінка (студэнтка Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Анастасія Варанкова) і Якім Сарока (Ілля Крук). Размеркаванне ў Купалаўскі Анастасіі (пры надзвычайным кадравым дэфіцыце), вядома ж, забяспечана, а Ілля я мушу выказаць два пажаданні. Па-першае, пазбавіцца ад моўных агрэхуў (“добры вечар панне *Паўлінке*”, “а не магла ты мне *сразу* сказаць” і г.д.). Па-другое, у наступных паказах скінучы з сабе шарачковы пінжак (падобны на ўніформу фабзайца), пад якім праглядалася беларуская вышыванка.

Найбольш пераканаўчым, каб не адно “але”, мог атрымацца сцэнічны вобраз Адольфа Быкоўскага ў выкананні Міхаіла Світы. Фанабэрыстага, карыкатурна выпісанага Купалам шляхцюка ён сыграў, можна сказаць, бліскуча – ад бліскучых галёш пачынаючы, якія здолеў зрабіць удзельнікам спектакля. Але, думаецца, спецыяльна, пастаноўшчыкі апраунлі яго па схеме б-ч-б – белыя порткі, белая кашуля і чырвоная камізэлька. Прайшоўшы б пан Быкоўскі ў такім выглядзе па цэнтры Мінска – абавязкова трапіў бы ў ІЧУ на Акрэсіна.

Такім чынам, бел-чырвоная-белы пан Быкоўскі і бачыцца мне ці не галоўным палітычным пасылам новапастаўленай “Паўлінкі”. На фоне штодзённых затрыманняў за бел-чырвоныя парасоны, за бел-чырвоныя фіранкі і жалюзі, за бел-чырвоныя сняжынкі на вокнах *так* апраунты карыкатурны герой успрымаецца адназначна. Успрымаўся адпаведна ён, відаць, і галоўным глядачом, які наведваў разгромлены тэатр незадоўга да прэм’еры. Так што пастаноўшчыкі з поўным на тое правам могуць чакаць на ганаровае званне з рук таго самага глядача. А што – дагадзілі.

Дагадзілі яны і прыдуманым, высмактаным з пальца фіналам, які ў “Паўлінкі” з’явіўся даўно, па волі згаданага ўжо Льва Літвінава (памёр у 1963 годзе). У Купалы ў канцы п’есы Паўлінка голасна ўсклікае: “Якімку арыштавалі! Маю ясную зорачку арыштавалі! Сляпыя звяры!!!”. Гэтыя словы ў новую пастаноўку не трапілі, відаць, за “экстрэмісцкі” падтэкст. Напэўна, каб не нагадвалі публіцы пра больш за трыццаць тысяч арыштаваных пратэстоўцаў па ўсёй краіне. А то нагадаеш – і атрымаеш неспадзяваную рэакцыю глядачоў. Як было, напрыклад, у спектаклі “Раскіданае гняздо” – актёр выбягае на авансцэну і з ашалелымі вачыма лямантуе: “Бацька павесіўся!”. А ў адказ – авацыя...

Варта сказаць, што трагічны фінал у камедыі бянтэжыў рэжысёраў і раней. Купалу нават угаворвалі яго пералісаць, маўляў, нашошта высяленую п’есу заканчваць арыштам і беспрэтомнай Паўлінкай. Але Купала настойваў на сваім фінале. Катэгарычна. І рэжысёры былі вымушаны выконваць аўтарскую волю.

Купалы няма – і новым пастаноўшчыкам не было каму запярэчыць. Новая-старая “Паўлінка” заканчваецца прыцягнутым за вушы, не выпісаным па тэксце хэпі-эндам. Альбета Вольгі Няфёдавай проста выходзіць на сярэдзіну сцэны і абвешчае: “Паўлінка з Якімам – і дзякуй Богу!”. Пасля чаго ўсе актёры выходзяць на паклон.

Авацый і паўторных выхадаў не было. Рэжысёра на сцэну не выклікалі. Пакуль першыя шэрагі даволі бязладна выгуквалі “спасібо!”, заднія паспешаліся ў гардэроб.

І такую – дапісаную за Купалу, з відавочнымі момантамі палітычнай кан’юнктуры – “Паўлінку” тэатр сабраўся паказаць ледзь не праз дзень – толькі ў сакавіку дзевяці разоў. І, кучэй за ўсё, знойдуцца аматары такога *дзівадла* (так па-чэшску тэатр). Я ж туды больш не хадок – да лепшых часоў. Паколькі пазуўчарашняя безаншлаговая прэм’ера пераканала мяне толькі ў адным – у сённяшняй Беларусі Янка Купала ў тэатры свайго імя фактычна прызнаны экстрэмістам. З чым я і вінную ўсю яго малалікую, ледзь жывую трупку.

1

Яраслаў Пархута – з ліку маіх найбольш любімых беларускіх пісьменнікаў. Ды не таму, што ён быў уганараваны Дзяржаўнай прэміяй імя Кастуса Каліноўскага, а таму, што быў вельмі чуйны да людскага болю, да народных бед і ўмеў мабілізаваць Бога дадзены талент, нягледзячы на самыя складаныя абставіны. Наканаванай справе служыў самаахвярна. Мала хто з чытачоў ведае, што ён перажыў клінічную смерць, калі яму было крыху за шэсцідзясят.

Яраслава не раз білі маланкі інсультаў ды інфарктаў, а ён, падымаючыся пасля чарговага ўдару, яшчэ з большым азартам браўся за справу ці, больш дакладна, працягваў яе – ішоў да новых сваіх твораў-гімнаў Беларусі, твораў-дакументаў роднай гісторыі, твораў-успамінаў мужных герояў, твораў-споведзяў растрывожанага сэрца і нялёгкага роздуму, твораў-абвінавачанняў зла, што нявечыць людскія душы, і працягваў у часіны бізнесу і камерцый шчодра раздаваць адзінае сваё багацце – пранікнёныя кнігі пра свой народ. Намаляваны ім прадавіты, майстравіты і таленавіты гусліяр дзед Максім (у творы «Апошні гусліяр») чымсьці добра нагадвае яго самога. Пісьменніку, чалавеку з роду плутароў, бальці душа не толькі за знявечаную зямлю, а і за ўсё, што зводзіцца, – за стан роднай мовы, за нашу духоўнасць, за народныя святыні, паламаныя лёсы і забараны жыцці сьмяноў і дачок шматпакутнай Бацькаўшчыны.

Сярод шматлікіх герояў твораў Яраслава Пархуты – яго славыты зямляк, кіраўнік паўстання 1794 года Тадэвуш Касцюшка, павешаны Мураўёвым у Вільні народны герой Кастусь Каліноўскі, знішчаныя злачынным сталінскім рэжымам легендарны пісьменнік, актёр, рэжысёр, мастак Уладзіслаў Галубок і знакаміты вучоны-мовазнаўца, публіцыст, акадэмік НАН Беларусі Браніслаў Тарашкевіч, пакутнік XX стагоддзя Сяргей Новік-Пяюн, які спазнаў шмат гадоў няволі як пры паляках, так і пры немцах і масках, «палескі рабінзон» Іван Бушыла, які, ратуючыся ад сталінскага генацыду, сорак два гады (!) пражыў у глухім лесе. Як літаратар ён майстар на ўсе рукі. Пачынаў сваю творчасць з цудоўных вершаў і казак.

Аднойчы сваю пісьменніцкую ўвагу Яраслаў Пархута засяродзіў на Гудзевіцкім літаратурна-краязнаўчым музеі (Мастоўскі раён), створаным вялікім энтузістам, настаўнікам беларускай мовы, заслужаным дзеячам культуры Беларусі Алесем Мікалаевічам Белакозам і яго вучнямі. Унікальнасць гэтага астраўка краязнаўства, яго высокая культура паказаны пісьменнікам бездакорна.

...Гаспадар музея вядзе экскурсію, паказвае стэнды, цікавыя матэрыялы, распавядае пра іх. Адзін з першых стэндаў прысвечаны Францішку Скарыну. Нечаканы экспанат сюды прыйшоў з замежжа: праслаўлены наш спявак Міхась Забэйда-Суміцкі (родам з Пружаншчыны), які пражываў у Празе, прыслаў буклет-альбомчык з партрэтамі чэшскіх першадрукароў, асветнікаў, пісьменнікаў, у якім чэхі першым змясцілі партрэт Скарыны. Наступная экспазіцыя – пра паўстанне К.Каліноўскага. «У нашай мясцовасці дзейнічала каля трох тысяч паўстанцаў, – кажа А.Белакоз. – Мы ганарымся і тым, што бацька Кастуся Каліноўскага паходзіў адсюль – з вёскі Рэпля». Алякс Мікалаевіч паказвае рэпрадукцыі карцін мастака П.Сергіевіча, прысвечаных гераічнай дзейнасці Каліноўскага. «А тут, бачыце, ручка, якую Уладзімір Караткевіч

ствараў раман пра паўстанне Кастуса Каліноўскага «Каласы пад сярпом тваім», – гаворыць ён і знаёміць з наступнымі стэндамі, з матэрыяламі пра Дуніна-Марцінкевіча, Францішка Багушэвіча, Максіма Багдановіча. Тут і лісты-ўспаміны Зоські Верас – пра М.Багдановіча. Наведвальнікі музея часта здзіўляюцца: няўжо яна сама пісала нам успаміны? Няўжо гэта арыгіналы?

«Так, пісала. Іх шмат, успамінаў Зоські Верас, – заўважае А.Белакоз. – Яна шмат зрабіла для Гудзевічаў».

2

Адно са сваіх кніжак – «Крыніца ёсць у родным краі» – Яраслаў падараваў мне з такім аўтографам: «Суседу па фазэндзе, земляку і аднадумцу на добры ўспамін аб пілігрыме». Яраслаў Пархута не толькі стаўся выдатным творцам і краязнаўцам, ён быў неардынарным чалавекам, непаседлівым, рухавым, мэтанакіраваным і вельмі ўмелым. Я меў радасць часта з ім сустракацца на лецішчы. Бачыў я, напрыклад, як займаўся ён пляценнем кошыка. Няспешна і акуратна згінаў два абручы, дапасоўваў да іх вочкі, устаўляў рабынкі, і тады з ракітавых дубчыкаў на рабыстай аснове «ткалася» роўненькае густое палатно. У выніку атрымліваўся на заглядзенне прыгожы кош. А як іначай, калі Яраслаў змалку любіў лес, добра ведаў грыбныя мясціны (ягданы – гэтаксам), сам займаўся ціхім паляваннем і прышчапіў гэтую любоў дзецям – сыну Віктару і дачкам Кацярыне і Волечцы, а пазней і зяцю Аляксандру. Дарчы, ад ягонай Каці я даведаўся пра лясную імшару, багатую на чарніцы, і кожнае лета збіраю там гэтыя каштоўныя, гаючыя ягады. Я ніколі не бачыў Яраслава з ягадамі, затое з поўным кошыкам праўдзівых (так у мяне на радзіме называюць баравікі) – даволі часта. Мабыць, таму і адпаведная тэма ў Яраслава Пархуты нярэдка: «Праўдзівікі», «Грудзы», «Апенькі», «Познія грыбы», «Размова з грыбамі»... Здавалася б, хіба можна размаўляць з грыбамі? Яшчэ як можна! І нават вельмі ласкава. Адно такую размову пісьменнік падслухаў на выхадзе з лесу, дзе бабुлька перабірала баравічкі, і яскравым уражаннем ад пачутага хораша падзяліўся з чытачамі...

Любоў да лесу не замяніла яму быць і цудоўным садоўнікам. Дзякуючы толькі яму я навучыўся прышчапляць дзічкі яблынь

і груш. Аднойчы ён прынёс мне паўжмені яблыневых чаранкоў розных летніх гатункаў і паказаў на маю дзічку, што расла каля самай вуліцы: «Прышчапляй, пасля – як знойдзеш...» Прыжыліся ўсе тры летнія гатункі, яблыня разраслася і кожнае лета так родзіць, што яблыкамі частуюм і суседзяў, і пракожых. Цяпер светла ўспамінаю Яраслава Сільвестравіча, не толькі беручы ў рукі і чытаючы ягоныя кнігі, а калі сад цвіце, і калі адцвітае, засяваючы зямлю пясчэткамі, а пазней адорвае пладамі, і калі з дрэў ападае лісце, і калі самотны сад патанае ў снезе...

А пазнаёміўся я з Яраславам Пархутам у 1965 годзе, калі ён працаваў старшым рэдактарам Брэсцкай студыі тэлебачання. У тым жа далёкім годзе была ў нас адна сумесная паездка, якая і тады выклікала і цяпер выклікае ў мяне ўсмешку. Напярэдадні нарады перадавікоў сельскай гаспадаркі абласное начальства вырашыла мабілізаваць вопытных літаратараў і журналістаў на стварэнне вершаванага тэксту для піянерскага прывітання вартых пашане працаўнікоў сяла. Для такой адказнай місіі і паклікалі ў аблвыканкам Яраслава Пархуту, Міхася Рудкоўскага, Анатоля Гарая і мяне. Старэйшы з нас Яраслаў сказаў загадчыку аддзела: «Ведаеце, у горадзе зашмат шуму, грукату, ад чаго ўцякае муза. Мы мусім акунуцца ў цішыню. Дайце нам камандзіровачку ў Белаавежскую пушчу».

Калі мы апынуліся ў Камянюках, у гасцініцы вядомага запаведніка, адразу прыступілі да справы. За кароткі час зрабілі чарнавы варыянт даручанага нам задання і пайшлі на ўскраек пушчы па грыбы. Назбіралі, занеслі «ўлоў» на кухню рэстарана, дамовіліся, каб кухаркі пасмажылі. Падчас вячэры мы пачуваліся шляхцю. Пад жаданую закусь заказалі па сто грамаў армянскага каньяку (нам жа ў Брэсце выдалі камандзіровачныя!). Добра прыгатаваны і пададзеныя нам грыбы сталі ў спецыяльнай пасудзіне і так пахлі свежа, што на наш стол не без зайздрасці пазіралі з-за суседніх сталаў.

3

Яраслаў называў сябе пілігрымам. Не ведаю, ці ад прыроды, ці ад адукацыі стаўся такім. Па прафесіі быў ён журналіст з ярка выражаным краязнаўчым ухілам. Натуральна, падарожжы па

Беларусі прыносілі яму радасць і плён. У выніку з’явілася мноства твораў пра мясціны, дзе нарадзіліся ці жылі славутыя людзі зямлі нашай, пра саміх людзей: і мудрых, і мужных, і цягавітых.

Яраслава Пархуту цікавілі і вабілі і вядомыя радовішчы, тыя вытворчасці, якія давалі краіне важкі рубель (здабыча беларускай нафты, калійнай солі, граніту, радону...). І ўсё незвычайнае, часам палярнае: скажам, самая высокая і самая нізкая геаграфічныя кропкі рэспублікі, самая паўночная і самая паўднёвая, самая ўсходняя і самая заходняя вёскі, самы ўнікальны дуб, буйнейшая ў Еўропе калонія чорных чапляў, месца падзення Брагінскага метэарыта... Яго непакоілі праблемы экалогіі, выкарыстання зямлі, побыту сялян, стан нашых лясоў, малых рэк, помнікаў прыроды. Вабіла старажытная гісторыя, род крывічоў. І таму пастаянна клікалі дарогі. Яго і хвіліна скону застала не дома і не на шпітальным ложку, а пад адкрытым небам. У сакавіку, у тым жа явасновым месяцы, калі з’явіўся на белы свет. Яшчэ за два дні да смерці Яраслаў ездзіў на вечарыну ў Дом літаратара, слухаў добрую музыку, дзіцячыя спевы, быў поруч з сябрамі па літаратурным цэху...

У адным з ягоных твораў Празарока, які нёс варту на ўзвышшы, з грудзей сваіх выраў палымянае сэрца і падняў высока-высока, каб паведаміць краю пра галоўную небяспеку – набліжэнне ворага. Яраслаў Сільвестравіч не шкадаваў сваё сэрца, параненае інфарктам, аддаваў яго цэльнаму і святолюдыям. Шчыры і шчодры сын селяніна ад імя абкрадзенага і зняважанага працоўнага людзю выказаў сваё крэда ў «Тастаменце»:

«Адпісаў бы табе зямлі. Але ў мяне, селяніна, адабралі яе і, знявечыўшы, засялі чарнабыльнікам.

Адпісаў бы табе грошы. Але я існаваў з працы рук сваіх – не сабраў за жыццё і капейчыны.

Адпісаў бы табе храм. Але яго няма, а на руінах святыняў яшчэ правіць шабаш антыхрыст.

І таму адзінае, што адпісваю табе, – гэта Любоў да краю роднага. Зберажы яе і перадай дзецям сваім. А дзеці няхай перададуць сваім дзецям. А тыя – сваім...

Тады мо ўсё і вернецца на кругі свае».

Васіль ЖУКОВІЧ, член Саюза беларускіх пісьменнікаў.

На здымку (злева направа): Я. Пархута, У. Пузыня і С. Новік-Пяюн

КТО ЕСТЬ КТО

ШАШКІ

Главные пропагандистские рупоры власти

Что Азаренок-младший позаимствовал у отца-пропагандиста? Кем Муковозчик был в «нулевых»? Почему Игорь Тур, который мечтал стать Дудем и фотографировался в БЧБ-одежде, стал пропагандистом? Вот кое-что о людях, которые стали главными рупорами власти.

Григорий Азаренок и «тайные пружины» его семьи

До 2020 года Григорий трудился на ниве региональных новостей, но политический кризис в стране дал ему вернуться по-настоящему. И было с кого брать пример! Его отец Юрий – обычный слесарь из глубинки – активно «навешивал» гражданам с голубого экрана еще в 1990-х. Настоящая слава к Азаренку-старшему пришла после вышедшего перед референдумом 1995 года фильма «Ненависть: дети лжи», в котором он сравнил коллаборантов времен Второй мировой войны и современных белорусских патриотов. В 2005-м Юрий Азаренок указом Лукашенко был назначен заместителем председателя Белгостелерадиокомпании. 13 июня 2008 года его вынуждены были уволить. Главной причиной стал один из тяжелых человеческих пороков...

Но Григорий настолько восхищался карьерой отца, что даже украл у него название для своей передачи «Тайные пружины политики». Одноименный фильм Юрий Азаренок выпустил еще в далеком 2001-м. Сегодня младший в семейном подраде пропагандистов снимает сюжеты о теории коронавирусного заговора, мистической войне против Лукашенко и «тех, кто осквернил свою жизнь грехом предательства». Вот 14 февраля вышел очередной ролик на песню «Накажи их, боже». Помимо лидеров оппозиции в нем засветились певица Агурбаш, спортсменка Герасименя и телеведущий Перлин. Азаренок назвал их «бездарностями» с «полным отсутствием таланта»: «Вы продались в августе, и уже через неделю о вас забыли. Почем вы, мастера культуры? Впереди у вас – старость, неизлечимый позор, бедность и безвестность». Вероятно, на белорусском ТВ обучают говорить в тональности известного фигуранта, выкрикивая: «Наркоманы! Проститутки!»

Интересный факт: в 2007 году Азаренок-старший получил оплеуху от Киркорова на «Евровидении», после чего в

том же году получил звание заслуженного деятеля культуры Беларуси. С 2014-го работал в отделе информации и общественных связей Управления делами президента под началом Виктора Шеймана. Кстати, в свое время Ю.Азаренок был физически наказан и Николаем Статкевичем.

Парадокс: недавно А.Лукашенко наградил Азаренку-младшего медалью «За отвагу». Конец света!

Веселый и находчивый Андрей Муковозчик

В этом году Андрею Муковозчику стукнет 58 лет, но он, говорят, не унывает. Еще каких-то 15 лет назад этот персонаж возглавлял МОО «Белорусский КВН». В 2007-м у него была своя программа на телевидении «Вот так шоу!», куда он приглашал белорусских КВНщиков из российской «Евролиги». Это противоречило законом Международного союза КВН, из-за чего вспыхнул конфликт с Масляковым.

В итоге «Евролигу» закрыли, но и передача Муковозчика просуществовала недолго. Интересно, что в разгар конфликта белорусские КВНщики написали Маслякову открытое письмо, в котором говорилось, что действия руководителя белорусского КВН «идут вразрез с интересами всего КВНовского движения Беларуси»: «В ход идут любые методы – от подтасовки фактов до циничного использования популистских лозунгов. На деле же речь идет о личных амбициях и финансовых интересах одного человека, который практически в одиночестве продолжает пытаться вершить судьбы Белорусского КВН, реально никого не представляя».

В 2010 году Муковозчик покинул пост председателя МОО «Белорусский КВН», похоронив юмор в Беларуси. Далее была карьера журналиста. Через несколько лет он почувствовал себя колумнистом и стал писать для «Советской Белоруссии». Обелить убийц из НКВД, которые сожгли белорусскую деревню, – легко. Назвать

работу белорусских адвокатов в разгар репрессий подленькой – пожалейства.

А главное – ему все сходило с рук. Зато других журналистов отправляют в тюрьму на два года за стрим с «Площади Перемен». Но фокус в том, что Муковозчика даже нельзя назвать журналистом – он понятия не имеет о профессиональной этике. Но помните, как у Лапенко-журналиста: «Чувство собственного профессионализма не дает мне покоя».

Как Тур хотел быть Дудем, но пришлось полюбить Лукашенко

Кто такой Игорь Тур на самом деле? Он родился в поселке Первомайский, хотел стать футболистом, но – может, потому, что мама работала директором городского Дворца культуры, – решил выбрать творческую стезю. В интервью от 2020 года «Лидской газете» он признался, что в футболе звезд с неба не хватало, поэтому решил сменить профиль и стать спортивным журналистом (какое сходство с жизненным путем Юрия Дудя!).

Игорь Тур поступил на журфак БГУ, участвовал в конкурсах красоты вроде «М–глубокая оппозиция», которая хочет «любить, бить и резать».

В студенческие годы юноша не питал большой любви к курсу Лукашенко. Определиться с убеждениями помогла «влиятельная девушка с пролукашенковскими взглядами», которая появилась на личном фронте. Вскоре Тур попал в президентский пул журналистов, а общение с бывшими однокурсниками сошло на нет.

По-настоящему звездный час Игоря наступил в 2020-м, когда многие коллеги отошли в сторону и освободили эфирное время в прайм-тайм. Довольно быстро стал любимчиком Лукашенко, сопровождая его на официальных мероприятиях.

Придыбайло: обида на Перлина и скандал с суицидом

Константин Придыбайло родился в Вуркуте, но потом вернулся на историческую родину родителей и поступил в БГУ на факультет социальной психологии. Венчаноно носил звание «Звезда культуры университета».

В 2012 году прошел кастинг и стал ведущим программ «День спорта» и «Доброй раніцы, Беларусь» на «Беларусь-1», но всегда хотел большего. Поэтому уехал в Россию. В 2015-м устроился на канал Life78 (часто называемый «желтым»), но уже в 2016-м оказался втянут в скандал. Дочь вице-губернатора после откровенного интервью с корреспондентом канала покончила жизнь самоубийством. Журналисты оставили девушку, которая недавно выписалась из психиатрической больницы, одну в квартире, несмотря на предупреждения родственников, что она может покончить с собой. Константин Придыбайло, будучи заместителем главного редактора Life78, высказал мнение, что его журналисты поступили правильно. Союз журналистов Санкт-Петербурга выявил нарушения этики и осудил действия сотрудников телеканала.

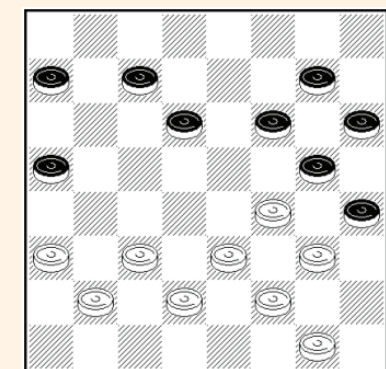
После скандала Придыбайло покинул канал. Ходили слухи, что он планировал вернуться в Беларусь и стать шоуменом – белорусским Ургантом. Но вакантное место занял Евгений Перлин. Тогда Константин уехал в Москву и стал работать в компании Life над молодежным политическим шоу.

В 2020 году в рядах корреспондентов Russia Today Константин победоносно вернулся в Беларусь, чтобы, как многие считают, излить всю желчь и ненависть за то, что его когда-то обидели. В одном из стримов он назвал Марию Колесникову «гнушной сукой», которая перестала «попадать в его широкий сексуальный коридор». Не забыл он и про Перлина, которого назвал «перебравшимся в полет» ради того, чтобы вести корпоративы. Костя готов на любой хайп – даже сказать в эфире Соловьева что «белорусы тупые».

Интересный факт: Придыбайло угрожал убить в Беларуси за ложь, которую он говорит по госТВ.

(По материалам интернета.)

Вядомы аўтар у новым амплуа
Українські кампазітар Валерый Кручкоў паспрабаваў свае сілы і ў рускія шашкі.
№1 Бялыя: a3, b4, d2, e1, e5, g3 (6).
Чорныя: a5, c3, d4, e7, g5, g7 (6).
Наступная міні належыць вядучаму рубрыкі.
№2 Бялыя: a5, a7, c1, e3, f6, g5 (6).
Чорныя: d2, d6, d8, f4, h6, h8 (6).
Далей прапануем творы магілёўскага майстра Дзмітрыя Камчыцкага.
№3 Бялыя: b6, d6, e1, f2, h4, h6 (6).
Чорныя: b8, d4, f4, f8, g3, h8 (6).
№4 Бялыя: d2, d6, e7, g5, h4, h6 (6).
Чорныя: d8, f2, g3, h8 (4).
Самастойна знайдзіце выйгрыш за белых у якасці падрыхтоўкі да чарговага бліц-конкурсу.
На заканчэнне знаёмім з кампазіцыямі-64 мінчаніна Валерыя Свізінскага.
№5 Бялыя: a3, f4, g3, g7, h4 (5).
Чорныя: c7, d6, e5, e7, h2 (5).
h8(f6), hg5, g1(b6, g1), b4 (h2), b8, c5, f4(c3), c1 x.
№6 Бялыя: a5, a7, b4, c1, d2, f2 (6).
Чорныя: b8, c7, d4, e5, f4, h4 (6).
de3, c5(f4), cb6(d6), e3, c5, e1(g3), c7, b8(h2), g3, f2 x.
№7 Бялыя: a7, b6, c1, c3, g1, h2 (6).
Чорныя: a3, b8, d6, e5, f6, h4, h6 (7).
c7(c5), g3(f2), e3, b8(fg5), f4(e3A), d4, b4(d4), bd2(g5, c3), g7(ab2, d2), c3, c5 x. A(g3, f4), b4, d2(g5), e3(h4), f4 x.

№8 (з л. дыяграму) Бялыя: a3, b2, c3, d2, e3, f2, f4, g1, g3 (9).
Чорныя: a5, a7, c7, d6, f6, g5, g7, h4, h6 (9).
c d 4 (c b 6) ,
dc3(bc5, c7),
cd4(cb6), de5, e7,
d4, e3(f6, d2), c5,
c3, e3 x.

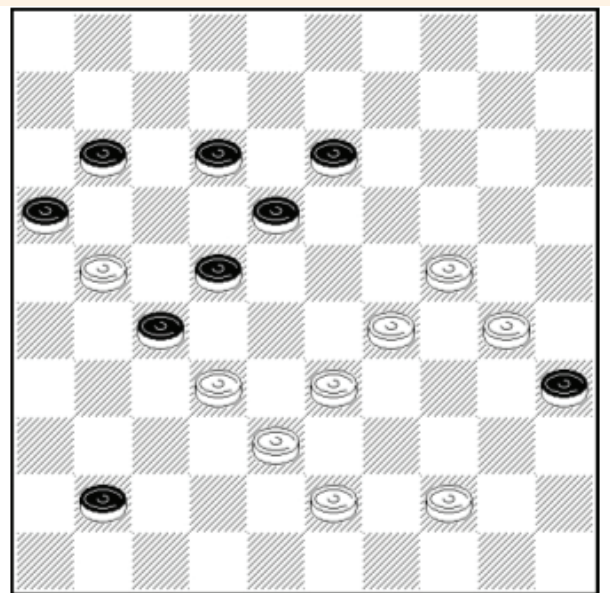
На старт, кампазітары!

Аб'яўлены конкурс па складанні шашачных кампазіцый памяці Мікалая Грушэўскага. Па кожнай з дзвюх катэгорый (дамачныя і практычныя) – па 100 дамачных і 100 практычных. Тэрмін прыняцця работ – да 15 красавіка 2021 года можна даслаць дзве кампазіцыі каардынатару Віктару Шульгу: shulga.checkers@gmail.com. Падрабязную інфармацыю глядзіце на шашачных сайтах.

Кампазіцыі-100

Рашыце самастойна задумкі мінчаніна Івана Наўроцкага.

№9 Бялыя: 18, 28, 29, 43, 44, 45, 46 (7).
Чорныя: 7, 8, 9, 20, 30, 35, 36 (7).
№10 Бялыя: 17, 21, 24, 38, 39, 40, 48 (7).
Чорныя: 7, 13, 14, 19, 26, 35, 37 (7).
№11 Бялыя: 17, 21, 23, 38, 39, 40, 43 (7).
Чорныя: 6, 7, 14, 26, 31, 35, 41 (7).

№12 (з л. дыяграму). Бялыя: 21, 24, 29, 30, 32, 33, 38, 43, 44 (9).
Чорныя: 11, 12, 13, 16, 18, 22, 27, 35, 41 (9).

Супаставім рашэнні

“Народная Воля” ад 26 студзеня 2021 года.

№7 – a5, c7(d6), g7, e5, c7, c3(g1), e3, c3 x.
№8 – g5(h2), h6, g3(d6), b8, g3, f2 x.
№9 – 37, 43; 32, 43, 7, 44, 11, 2, 34, 34 x. A(a5), f4, h6 x.

№10 – 18-13(9), 13, 4, 30, 34 x.

№11 – 13(39), 8, 2, 13, 3, 26 x.

Адказы даслалі: Сяргей Лойка, Уладзімір Дудка (Україна), Эдуард Дамброўскі, Віталій Варушыла, Іван Наўроцкі (Мінск), Уладзімір Бандарыч (в. Лугавая Слабада Мінскага раёна), Леанід Жыхар, Фёдар Карпей (Мядзел), Ігар Ананіч (Гродна), Сяргей Бурко (Орша). Дзякуем за лісты і спадзяёмся на вашу далейшую актыўнасць.

Свае лісты дасылайце на адрас рэдакцыі (220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а, “Шашкі”) або на электронны адрас shulga.checkers@gmail.com.

Віктар ШУЛЬГА, міжнародны майстар спорту.

КРЫЖАВАНКА

«Ужо вясна-красна настала»

Прывітаеца вясне і 125-годдзю з дня нараджэння народнага пісьмёніка Беларусі, драматурга, байкапісца, вучонага-моваведа Кандрата Крапівы.

Па гарызанталі: 1.“Ужо вясна-красна настала, // Бялы ... з палёў сагнала” – з сатырычнага верша К.Крапівы “Год Сцяпана-лайдака”. Байкі і сатырычныя вершы пісьмёніка не страцілі сваёй актуальнасці і сёння. 6.“То свішча дрозд на мокрым дрэве, // То ... вясенні гімн пяс” – з верша В.Гардзевы “У свежасці зямлі вясенняй”. 9.“Нібы кветкі, ... // Тут страчаюцца паром” – з верша К.Крапівы “Будуцьце лазні”. 10.“Каб ... засланіць – вушэй асліных мала” – з байкі “Сава, Асёл ды ...”. 12.У сакавіку ... з ночку раўняецца (прык.). 14.Мінерал, разнавіднасць крэмніязему. 16.Месца ў царкве, з якога чытаюць пропаведзі. 18.Сырое надвор’е. 19.Чырвоны радок у тэкście. 21.“Другі ... ні “бэ”, ні “мя”, // А любіць гучнае імя” – з байкі “Дыпламаваны ...”. 23.Прыстасаванне, на якім гушчаюцца 27.“Пяюць ...” – адна з выдатных п’ес драматурга К.Крапівы. 29.Цвёрды мінерал. 30.“Воўк прыкінуўся лісёй // Перад беларусам: // Не палохайся, я – свой” – з байкі “Лісі хвост і воўчы ...”.

Па вертыкалі: 1.Коска зрэзаны клін. 2.Старажытнаславянская літара. 3.Сакавік – з вадой, красавік – з травой, ... – з кветкамі (прык.). 4.Заяц для лісы не таварыш, а ... (прык.). 5.Літара гістарычнай кірыліцы і глаголіцы. 7.У ... – па хлеб, у лес – па дровы (прык.). 21 сакавіка – Міжнародны дзень лясоў. 8.Глыбокая вузкая даліна. 11.“ ...

жанчыны – гэта царства пяшчотнасці, тонкасці і цярымісці” (Ж.Русо). Са святам Вас, мілыя жанчыны, здароўя Вам і прыгажосці! 13. ..., капельнік – народныя назвы сакавіка.

15.“Нямала ёсць павадыроў, // Якія любяць люд працоўны // За тое толькі, безумоўна, // Што любяць яго кроў” – з байкі К.Крапівы “... і авадзень”, у якой байкапісец быццам прадбачыў сённяшні дзень Беларусі. 17.Урачысты верш. 21 сакавіка – Сусветны дзень паэзіі. 18.“Крапіўца недзе, як свіння, // Дый бреша, як ...” – з байкі Крапівы “Абраз”. 20.“Вось бы гэты язычок // Ё прыбіраў на ...” – з байкі “Язычок”, у якой К.Крапіва высмейвае халуёў, падхалімаў. 22.Возера ды ... – шчасце для рыбака (прык.). 14 сакавіка – Міжнародны дзень рэк. 24.“Такім мілей ліслівы ... паўзучы, // Чым верны друг, хоць і калючы” – з байкі К.Крапівы “Дзіця, вожык і змяя”. 25. ... жанчыны – чатыры плёткі (жарт.прык.). 26.Заканчаная частка спектакля. 28.Асадак на дне вадаёмаў.

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 1.Снег. 6.Шпак. 9.Маладзіцы. 10.Сонца. 12.Дзень. 14.Кварц. 16.Амбон. 18.Слота. 19.Абзац. 21.Баран. 23.Арэл. 27.Жаважанкі. 29.Агат. 30.Клык.

Па вертыкалі: 1.Скосак. 2.Ер. 3.Май. 4.Яла. 5.Яць. 7.Пол. 8.Каньён. 11.Царства. 13.Зімабор. 15.Вол. 17.Ода. 18.Сабака. 20.Пічок. 22.Рака. 24.Гад. 25.Тры. 26.Акт. 28.Ля.

Лявон ЦЕЛЕШ.

г.Дзяржынск.

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.

Прыёмная: тэл./факс (017) 326-68-71

Рэкламны аддзел (017) 363-66-04

nvonlineinfo@gmail.com
<http://www.nv-online.info>

Падпісныя індэксы:

63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
63222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік, выдавец

і галоўны рэдактар

Іосіф Паўлавіч

СЯРЭДЗІЧ

Паколькі ў рэдакцыі няма магчымасці рэцэнзаваць і вяртаць нявыкарыстаныя матэрыялы, яна пакідае права ўступаць у перапіску за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падлягае газетай. Пасведчэнне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчэнне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.).